

L'Oberta en Obert (O2)

Anàlisi del repositori institucional de la
UOC i propostes de millora

Autora: Núria Raga Raga

Tutor: Francesc García Grimau

Universitat de Barcelona
Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals
TFG – Grau d'Informació i Documentació
Curs 2021-2022

Barcelona, juny 2022

Agraïments

Primer de tot, vull agrair al meu tutor, el Francesc García, la seva guia i consell durant el desenvolupament d'aquest treball. El seu acompanyament durant tot el procés ha fet que aquest treball sigui realment possible.

Agrair també als meus companys de l'equip de la Biblioteca de la UOC el seu suport. Gràcies als companys Francesc March, Walewska Duran i Sebastiano Giorgi, per accedir a ser entrevistats i per transmetre'm la seva experiència i coneixement. Molt especialment vull agrair a la Bego Aguilera i el Ciro Lluca els seus consells i el seu interès en aquest treball, han estat amb mi des del principi fins al final de tot aquest procés.

Sumari

1. Introducció	4
2. Objectius	6
3. Marc teòric	7
3.1. L'accés obert (<i>Open Access</i>)	7
3.2. Els repositoris institucionals	9
3.3. Situació a Espanya	10
3.4. Guies d'avaluació de repositoris	12
4. Context	14
4.1. La Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	14
4.2. La Biblioteca de la UOC	15
4.3. Coneixement obert a la UOC	16
4.3.1. El repositori institucional de la UOC	18
5. Metodologia	19
6. El repositori O2	25
6.1. Anàlisi del repositori	25
1. TECNOLOGIA	26
2. POLÍTIQUES I ASPECTES LEGALS	28
3. SERVEIS I FUNCIONALITATS	30
4. CONTINGUT I ORGANITZACIÓ	34
5. CERCA I RECUPERACIÓ	44
6.2. Propostes de millora	48
7. Conclusions	51
8. Referències bibliogràfiques	53
9. Annexos	56
Annex 1: Indicadors d'avaluació dels repositoris institucionals	56
Annex 2. Models de les entrevistes	59

1. Introducció

En els darrers anys, la ciència oberta ha esdevingut una de les grans protagonistes de l'entorn universitari i de recerca. La ciència oberta ha transformat la visió de la pròpia recerca, focalitzant-se no només en l'accés obert i la disponibilitat de les publicacions i les dades, sinó posant èmfasi també en la transferència del coneixement a la societat i l'impuls de la qualitat i l'impacte de la ciència.

Així doncs, cada vegada més, les universitats aposten per un model de coneixement obert, on la disponibilitat i l'accessibilitat d'aquest esdevé una garantia d'èxit en la difusió del coneixement de la pròpia institució. Els repositoris institucionals són els que fan aquesta funció, la de recollir, difondre i preservar les publicacions digitals en accés obert de la comunitat universitària. D'aquesta manera, el repositori esdevé una eina essencial per tots aquells usuaris que volen tenir accés al coneixement o que, per altra banda, volen utilitzar-lo per difondre el seu propi treball.

El repositori institucional O2 (Oberta en Obert) de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) compleix aquesta funció. Responent a la política institucional de la UOC, el repositori pren com a objectius principals els de:

- Ser un portal per a la difusió dels documents digitals produïts pels membres de la UOC en el marc de la seva activitat de recerca, docència i gestió, per a augmentar-ne la visibilitat i l'impacte en els àmbits català, espanyol i internacional
- Preservar la documentació digital generada per la Universitat i garantir-ne l'accessibilitat en el futur
- Potenciar l'accés obert a la informació científica o Open Access (OA) seguint la via verda, és a dir, facilitant l'autoarxivament de les publicacions, com també promoure el dipòsit dels recursos educatius oberts (OER).

L'usuari és clau en tot aquest procés, ja que intervé en tot moment, ja sigui participant de la publicació del propi coneixement, com cercant i accedint a tot allò dipositat al mateix repositori.

En aquest treball ens centrarem en el primer dels objectius del repositori, fixant-nos en la difusió i l'accés al coneixement a través del repositori i sempre des de la perspectiva de l'usuari. Quan s'analitza un repositori se sol fer des d'un punt de vista intern i més tècnic i no es té tant en compte l'organització dels ítems, el contingut, com és la recuperació, com és la

navegació... Així doncs, es creu necessari fer una anàlisi des del punt de vista de l'usuari perquè, al cap i a la fi, si el que es vol potenciar és l'accessibilitat, cal tenir molt present la seva visió. Ens hem de plantejar, llavors, si com a institució estem contribuint al coneixement obert si el nostre repositori té certes mancances que fan que l'usuari no acabi de trobar allò que busca.

Aquest treball, doncs, es basarà en l'anàlisi del repositori institucional O2 de la UOC i la comparació amb els repositoris d'altres universitats. Finalment, es faran propostes de millora. Tot això, sempre tenint en compte el punt de vista de l'usuari.

La motivació personal a l'hora de fer aquest treball és molt clara. Durant els últims mesos he tingut l'oportunitat de treballar diàriament amb el repositori O2 de la UOC, formant part de l'equip de la Biblioteca per a la Recerca de la UOC. Aquest treball ha fet que acabés coneixent en profunditat el repositori i el seu funcionament. També ha fet que conegués de primera mà quins eren els punts forts i punts febles del mateix repositori, tant a nivell intern com a nivell d'usuari. Juntament amb persones del mateix equip de la biblioteca vam veure prioritari aplicar millores relacionades amb l'experiència de l'usuari, ja que volíem complir els objectius establerts. D'aquesta manera, va néixer la idea de desenvolupar aquest treball, que esperem que pugui ser útil a l'hora de plantejar millores en un futur.

2. Objectius

Els objectius generals d'aquest treball són:

- Analitzar el repositori O2 a nivell de contingut, usabilitat i arquitectura.
- Realitzar propostes de millora a partir de l'anàlisi realitzada.

Els objectius específics són:

- Crear una guia d'avaluació de repositoris institucionals pròpia escollint indicadors que donin lloc a una anàlisi feta pensant en la perspectiva de l'usuari.
- Realitzar una anàlisi comparativa entre diferents repositoris institucionals per veure les diferències i similituds amb el repositori O2 i descobrir els punts forts i febles de la pròpia institució.
- Conèixer la valoració qualitativa de professionals de la Biblioteca de la UOC entorn el repositori O2 a través d'entrevistes.
- Definir les propostes de millora seguint un ordre de prioritització que pugui ser útil per la pròpia institució.

3. Marc teòric

3.1. L'accés obert (*Open Access*)

El moviment *Open Access* (OA) va néixer amb l'objectiu d'aconseguir que la producció científica fos accessible per a tota comunitat. La principal característica de la implementació d'aquest moviment és la immediatesa en l'accessibilitat al material, fent que qualsevol usuari hi pugui accedir sense cap tipus de restricció, sempre tenint en compte la llicència sota la qual es troba el material.

El moviment *Open Access* contribueix a una millor difusió de la comunicació científica, incrementant l'ús, l'impacte i la qualitat de la recerca, així com augmentant la visibilitat de la literatura científica i dels propis investigadors i/o institucions. Per tant, podem dir que és una gran contribució a la recerca i la docència en el context de la societat de la informació.

Segons assenyala la FECYT¹, a través de RECOLECTA², l'accés obert: "consiste en proveer de acceso on-line a toda la información científica disponible (artículos, monografías, datos de investigación) de forma gratuita para el lector y bajo licencias que permitan su uso y explotación por los usuarios finales, sin barreras económicas, legales ni tecnológicas. Aboga por la eliminación de las barreras que impiden el acceso a los resultados de la investigación científica, mayoritariamente financiada con fondos públicos, y constituye una alternativa al sistema de acceso a resultados de investigación más extendido en el mundo, basado en el pago de elevadas tasas de suscripción a revistas científicas sufragadas por las universidades y centros de investigación."

A través d'aquesta definició podem veure que un dels trets més interessants de l'accés obert és la reducció de costos a l'hora de publicar i difondre la producció científica. També es parla de l'eliminació de barreres, enteses com aquelles que impedièen l'accés a la producció científica, ja fos per motius econòmics, legals o físics.

Per altra banda, la Universitat Oberta de Catalunya (UOC)³ explica l'aparició de l'accés obert d'aquesta manera: "El moviment de l'accés obert (*open access*, OA) sorgeix a partir de les

¹ FECYT: Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología.

² RECOLECTA: agregador nacional de repositorios d'accés obert creat l'any 2007. És fruit de la col·laboració entre la FECYT i REBIUN (Red de Bibliotecas Universitarias) de la CRUE: <https://recolecta.fecyt.es/acceso-abierto?language=es>

³ UOC: Coneixement obert a la UOC: <https://biblioteca.uoc.edu/ca/plana/Coneixement-obert-a-la-UOC/>

facilitats de l'edició electrònica i d'internet. Aquest moviment defensa un accés permanent, gratuït i sense restriccions d'alguns drets d'explotació als continguts científics, acadèmics i docents, per tal d'afavorir-ne l'accessibilitat i l'impacte en benefici de la ciència i la societat".

Aquesta definició se centra més en les necessitats que han portat a l'establiment del moviment de l'accés obert i en els beneficis que suposa per la societat i la ciència.

Per entendre millor el context a través del qual s'ha anat desenvolupant el moviment *Open Access*, cal tenir en compte les declaracions internacionals i les iniciatives que han ajudat en la seva implementació. Aquestes han fet que el moviment de l'accés obert anés avançant i estenent-se en els últims anys. Les més importants a nivell internacional, ordenades cronològicament són:

- Budapest Open Access Initiative (BOAI) (2002)⁴. És el punt de partida en l'aparició del moviment d'accés obert. La publicació del manifest recomanava un nou model de comunicació acadèmica, que proposava dues estratègies per als autors i les institucions per resoldre els problemes detectats fins el moment: (i) l'autoarxiu d'articles científics en arxius electrònics en obert i (ii) la publicació a revistes d'accés obert, que publiquen el seu contingut lliurement al web (encara que poden imposar càrrecs als autors). (Cullen & Chawner, 2011)
- Bethesda Statement on Open Access Publishing (2003)⁵. En ella s'estimula el debat dintre de la comunitat de recerca de com assolir l'objectiu d'oferir en accés obert la literatura científica. Es fa una definició de "publicació en accés obert" i s'adjunten tres declaracions de grups de treball diferents que fan referència a aquest model.
- Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities (2003)⁶. Aquesta declaració pren de partida les dues anteriors però se centra en els reptes que representa Internet i com pot actuar com a mitjà de difusió del coneixement. Així doncs, defineix com han de ser les contribucions d'accés lliure, de manera molt semblant a com ho fan les altres dues declaracions, però posant l'accent en l'accés "electrònic" lliure.

⁴ Budapest Open Access Initiative: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/read/>

⁵ Bethesda Statement on Open Access Publishing: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>

⁶ Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities: <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>

- San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA) (2012)⁷. És una iniciativa internacional per millorar la manera d'avaluar la investigació acadèmica. La declaració defineix una sèrie de recomanacions que insten a un canvi en la valoració de la investigació, fent que es promogui una valoració basada en la qualitat de la investigació i no en la rellevància de la revista on es publica.

Tal com hem pogut veure a través del Budapest Open Access Initiative, a partir d'aquell moment es van establir dues estratègies per la implementació i el desenvolupament del moviment Open Access: la publicació de revistes en Open Access o el traspàs del model antic a l'edició en obert; i, per altra banda, la creació dels Repositoris Institucionals (IR) en Open Access. Ambdues estratègies de treball són denominades com a "Ruta daurada" i "Ruta verda" respectivament. (Sánchez & Melero, 2007).

Aquestes vies per aconseguir l'accés obert (daurada i verda) són les que es van establir a la Declaració de Budapest però cal dir que, actualment, existeixen altres variants com la via bronze o la diamant.

La via verda és aquella que ens interessa tenir clara a l'hora de contextualitzar el treball, ja que és la via de l'autoarxiu, basada en el dipòsit en un repositori d'accés obert, com pot ser un repositori institucional.

3.2. Els repositoris institucionals

Podem trobar molta literatura sobre els repositoris institucionals i el seu paper com a promotors de l'accés obert. Hi podem trobar definicions diverses perquè cada autor se centra en una característica o funció diferent, depenent del punt de vista en què s'analitza el concepte de repositori. Sánchez & Melero (2007) al seu article *La denominación y el contenido de los Repositorios Institucionales en Acceso Abierto: base teórica para la "Ruta Verde"*, analitzen algunes de les definicions que s'han anat fent dels repositoris institucionals. Alguns autors, com Secker (2004) o Foster & Gibbons (2005), intenten evitar l'adjectiu "institucional" perquè creuen més important la recerca que els interessos de la institució. Una de les definicions més rellevants que podem extreure de l'article és la següent:

⁷ San Francisco Declaration on Research Assessment: <https://sfdora.org/read/>

- Crow (2002) per a SPARC⁸, es refereix al repositori institucional com a "*digital collections capturing and preserving the intellectual output of a single university or a multiple institution community of colleagues and universities*". Es tracta d'una bona definició, centrada en la part institucional del repositori, mencionant els subjectes que hi intervenen. Menciona la captura i la preservació però no la difusió, cosa que hauria de ser realment essencial pensant amb les funcions d'un repositori. Com a objecte parla de "digital collections" sense concretar en articles científics, cosa que ja ens indica que es refereix també a altres tipus de documents, com per exemple poden ser els recursos educatius oberts (OER).

A banda de la literatura sobre repositoris institucionals i accés obert en què s'analitza la seva raó de ser i les seves funcionalitats i beneficis, també trobem molts estudis de repositoris institucionals en concret i per països. Així doncs, centrant-nos en el nostre país, existeixen diversos estudis de la situació dels repositoris institucionals i l'accés obert a Espanya. Per altra banda, també podem trobar estudis d'anàlisi i avaluació de repositoris en concret, que ajuden a veure les mancances i punts forts de cadascun d'ells.

Directoris de repositoris

Els directoris de repositoris ens donen informació dels repositoris institucionals que existeixen tant a nivell nacional com internacional i són una gran font d'informació a l'hora de poder conèixer el seu funcionament. Els directoris més complets i emprats en aquest treball són:

- Directori internacional: Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR)⁹
- Directori nacional: Directorio de Repositorios Institucionales REBIUN¹⁰

3.3. Situació a Espanya

Podem trobar diversos estudis sobre la situació de l'accés obert i els repositoris institucionals al nostre país. El fet de poder tenir estudis realitzats al llarg dels últims anys ens dóna una perspectiva de com ha anat canviant la situació en diferents períodes.

⁸ SPARC: The Scholarly Publishing & Academic Resources Coalition

⁹ OpenDOAR: <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>

¹⁰ Directorio de Repositorios Institucionales REBIUN: <https://www.rebiun.org/directorio-repositorios-institucionales>

Podem agafar de referència els següents estudis:

- The situation of open access institutional repositories in Spain: 2009 report. (Melero et al., 2009). Es tracta del primer estudi en detall dels repositoris institucionals a Espanya. L'estudi mostra que la majoria de repositoris contenen metadades i text complet d'articles científics i tesis doctorals. Tot i això, s'assenyala que els materials dipositats estan lluny d'incloure tota la producció científica de les institucions. En la majoria dels casos els dipòsits els fan l'equip de gestió i es prioritza que es creïn polítiques d'autoarxiu.
- El acceso abierto en las universidades españolas: estado de la cuestión y propuestas de mejora. (Casal Reyes et al., 2013) Aquest article se centra en la situació dels repositoris institucionals de les universitats espanyoles, des del punt de vista dels seus continguts, polítiques de dipòsit i accés a la investigació i l'estat de compliment de les polítiques nacionals. Segons aquest estudi, menys de la meitat de les institucions han signat fins aquesta data la Declaració de Berlín, cosa que sorprèn perquè és molt poc. La gran majoria de les institucions tenen repositori (52 de 65 institucions) i continua predominant el dipòsit d'articles de revista i tesis doctorals. També es constata l'escàs nombre de polítiques institucional de dipòsit i accés. Al final es fan una sèrie de recomanacions, tals com crear polítiques d'accés obert, quantificar el grau de compliment de les polítiques i reforçar el paper dels repositoris i l'Open Access dins la comunitat universitària.
- Los repositorios institucionales: evolución y situación actual en España. (Ferrerías Fernández, 2018). Es tracta d'un estudi molt interessant perquè a partir d'aquest podem veure l'evolució en la situació dels repositoris institucionals. Es fan diversos anàlisis a nivell cronològic i això ajuda a veure aquesta evolució. És un estudi molt complet a nivell de dades perquè utilitza diverses fonts d'on extreure informació. Es veu perfectament com el nombre de repositoris institucionals ha anat en augment i que, en l'actualitat, pràcticament totes les universitats espanyoles han implementat un repositori institucional. Es veu un gran augment en els objectes digitals i en la seva diversitat, tant de tipologia com de matèria. Comencen a dipositar-se manuscrits *preprints*, literatura grisa (tesis doctorals, treballs finals de màster, treballs finals de grau...), dades de recerca i objectes d'aprenentatge. Aquest augment es relaciona també amb l'augment de polítiques d'accés obert, que obliguen a autoarxivar als propis repositoris. A través de l'estudi es nota la conscienciació cada vegada major dels científics a compartir i comunicar la ciència obertament.

3.4. Guies d'avaluació de repositoris

Per poder avaluar els repositoris institucionals podem agafar de referència diverses guies, estudis i articles que tracten l'avaluació d'aquests. Les guies existents no són iguals i, per tant, no avaluen els mateixos elements. Cadascuna d'elles parteix d'un objectiu i pretén analitzar els repositoris des d'àmbits diferents. Així, podem veure com autors diferents plantegen també indicadors diferents per l'anàlisi. El fet que no hi hagi una guia única és el que fa que ens haguem de fixar en totes elles i en les diferències i semblances que tenen. D'entre les guies més actuals i completes trobem les següents:

- Indicadores para la evaluación de repositorios institucionales de acceso abierto (Serrano Vicente et al., 2014). S'estableix una proposta pròpia d'indicadors d'avaluació enfocats a la gestió interna i la satisfacció dels usuaris. S'estableixen un total de 32 indicadors agrupats en 5 categories:
 1. Tecnologia: Inclou indicadors de tipus de software, estadístiques d'ús, tipus d'autenticació, preservació...
 2. Procediments: Inclou indicadors de drets d'autor, importació i exportació massiva, tipus d'usuari que pot dipositar...
 3. Continguts: Inclou indicadors de tipus de documents, accés obert, política sobre l'arxiu, versions (pre-print, post-print, versió editorial)...
 4. Màrqueting: Inclou indicadors de promoció en la pròpia institució, blog repositori, publicació d'informe anual...
 5. Personal: Inclou indicadors de conscienciació, formació, responsables de la gestió i manteniment...
- Evaluation of Spanish institutional repositories based on criteria related to Technology, procedures, content, marketing and personnel (Serrano Vicente et al., 2018). Els mateixos autors publiquen 4 anys més tard aquest article, en què no només es fa una proposta d'indicadors per avaluar repositoris institucionals, sinó que a més, es duu a terme l'avaluació als repositoris espanyols. La proposta d'indicadors és gairebé la mateixa que van fer al principi i es distribueixen en les mateixes 5 categories: tecnologia, procediments, continguts, màrqueting i personal. Tot i això, s'afegeixen alguns indicadors i, en aquest cas, se n'estableixen un total de 48. Aquests indicadors que s'han afegit tenen a veure amb l'evolució de les eines que ens proporcionen els propis repositoris. Veiem, per exemple, com apareixen indicadors relacionats amb l'altmetria i exportació de registres (Refworks, Mendeley, Marc, etc.).

- Guía para la evaluación de repositorios institucionales de investigación (Barrueco Cruz et al., 2021). Aquesta guia ha estat elaborada recentment pel grup de treball de repositoris, constituït gràcies a la col·laboració entre FECYT i REBIUN. Es tracta d'una 4a edició, ja que aquesta guia s'ha anat revisant i actualitzant en el transcurs dels anys per l'evolució dels propis repositoris. És una guia molt completa que inclou un conjunt de directrius i criteris per l'avaluació de repositoris institucionals d'investigació. Està dirigida sobretot als professionals implicats en la gestió de repositoris i serveix d'eina d'autoavaluació per detectar els punts forts i àrees de millora d'aquests. Els criteris per l'avaluació es divideixen en 8 categories (veiem també dos exemples de criteris per a cada categoria):
 - Visibilitat: "Presencia en recolectores nacionales e Internacionales" i "Existencia de un nombre propio".
 - Polítiques: "Política de preservación digital de los contenidos del repositorio" i "Política institucional sobre acceso abierto".
 - Aspectes legals: "Existe documentación disponible que ayude al autor/a a decidir si puede o no depositar el documento " i " Inclusión de la información de la información sobre los derechos de autoría en los metadatos puestos a disposición por el repositorio".
 - Metadades descriptives de la publicació: "Todos los registros contienen un campo de autoría" i "El campo de identificador es único".
 - Interoperabilitat de metadades i accés als continguts: "Uso extendido de identificadores persistentes (DOI, Handle, URN, ORCID, etc.)" i "Integración con otros sistemas de información de la institución".
 - Logs i estadístiques: "Es realiza un filtratge de doble clics" i "Estadísticas públicas".
 - Seguretat, autenticitat i integritat de les dades: "Còpies de seguretat" i "Perfils i permisos de gestió dels continguts".
 - Serveis i funcionalitats de valor afegit: "Integració del repositori amb gestors bibliogràfics" i "Possibilitat d'enllaçar amb xarxes socials".

4. Context

4.1. La Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

La Universitat Oberta de Catalunya va néixer el 1995 i va esdevenir la primera universitat en línia del món, amb la voluntat d'utilitzar la tecnologia per obrir l'accés a l'ensenyament universitari de qualitat a totes les persones. Es tracta d'una universitat nativa digital, pionera i que ofereix un model educatiu únic basat en l'*e-learning*. Aquest model educatiu se centra també en la transformació digital i l'impuls de la recerca i la innovació. La universitat està compromesa amb el coneixement obert, la interdisciplinarietat i la cooperació en xarxa.

Aquest any s'ha publicat el nou pla estratègic, el Pla Estratègic 2022-2025¹¹. Aquest s'ha desenvolupat a partir d'un procés participatiu que ha donat veu a tota la comunitat universitària. S'hi defineix la missió de la institució:

La UOC és una universitat global, nativa digital, que té per missió assegurar, amb un mandat públic, la formació al llarg de la vida de la ciutadania. Per fer-ho, genera coneixement focalitzat en la interacció entre la tecnologia i les ciències humanes i socials.

A través d'aquest document podem veure quina és la seva estratègia a seguir durant aquest període i veiem quina és la seva visió de futur:

*La UOC mira al futur amb l'ambició de **contribuir a la transformació de l'educació superior en l'era digital** amb el convenciment que les universitats han d'assolir un paper més estratègic i un impacte social més gran exercint de punts d'intercanvi de coneixement entre els diferents actors de la societat.*

L'actual Pla Estratègic defineix 12 reptes estratègics, concretats en 33 objectius. L'estratègia es recull en 22 plans diferents on s'implementaran un total de 91 accions. Un dels plans que s'estableixen i que té més relació amb l'àmbit d'aquest treball és el Pla de Coneixement Obert.

Si ens fixem en les xifres publicades per la pròpia institució al seu lloc web, podem veure que la UOC actualment té 87.500 estudiants arreu del món, així com 95.000 graduats i graduades. Tant el nombre d'estudiants com l'oferta educativa ha anat augmentant en els últims anys.

¹¹ Pla Estratègic 2022-2025: <https://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/estrategia/pla-estrategic/>

Tal i com podem veure també a la seva pàgina web¹², actualment s'ofereixen un total de 26 graus, 53 màsters universitaris, 17 màsters i postgraus propis, 198 especialitzacions i cursos de postgrau i 8 programes de doctorat. El model educatiu de la UOC es basa, tal i com hem dit, en la no presencialitat. Aquest model té èxit gràcies a un entorn col·laboratiu, flexible i dinàmic que s'adequa a les necessitats educatives dels estudiants.

4.2. La Biblioteca de la UOC

La Biblioteca de la UOC forma part del model educatiu de la UOC i és un servei clau de suport a l'aprenentatge, la docència, la recerca i la gestió, que la Universitat posa a disposició de la comunitat educativa. És una eina entesa en i des de la virtualitat en què tots els seus serveis i recursos han estat dissenyats per donar resposta a les necessitats de la comunitat universitària.

Recentment s'ha canviat la versió del lloc web de la biblioteca de la UOC¹³, un canvi bastant necessari i notori. Com a biblioteca virtual és tot un referent i és un model a seguir per altres biblioteques universitàries. Si ens fixem en què defineix a la biblioteca i les seves xifres veiem:

- **Som digitals:** 4 milions de descàrregues a l'any de llibres, articles i altres continguts.
- **A servei de l'estudiant:** més de 40.000 recursos d'aprenentatge a les aules de la Universitat
- **Compromesos amb el Coneixement Obert:** més de 16.000 documents al repositori O2 de la UOC.
- **Atenció de qualitat:** 9/10 en la valoració del servei La Biblioteca Respon
- **Suport a la comunitat de la UOC:** més de 60 experts i expertes vetllen per l'aprenentatge i la investigació

La biblioteca de la UOC es divideix en quatre àrees de treball, totes sota la direcció del Ciro Lluca:

- Biblioteca per a l'Aprenentatge: dona suport als docents dels estudis que s'imparteixen a la UOC, atenent qualsevol qüestió lligada als serveis i recursos de la biblioteca. També es gestionen els recursos d'aprenentatge i es dona suport als

¹² Estudia a la UOC: <https://estudis.uoc.edu/ca/estudia-a-la-uoc>

¹³ Biblioteca de la UOC: <https://biblioteca.uoc.edu/ca/>

materials de les aules. La biblioteca s'encarrega de fer el seguiment del procés d'elaboració per garantir que els recursos estan enllestits per a l'inici del semestre.

- **Desenvolupament de la Biblioteca**: en aquesta àrea s'ocupen dels serveis de préstec, de La Biblioteca respon (servei de consulta al professional) i de la gestió de la col·lecció de la biblioteca (bases de dades, llibres, articles digitals...). També s'encarreguen de la incorporació de nous recursos a la col·lecció. L'equip de comunicació i projectes s'encarreguen de publicar les novetats i duen a terme projectes tecnològics de gestió de la Biblioteca.
- **Producció de Recursos d'Aprenentatge**: l'equip d'aquesta àrea de la biblioteca segueix els calendaris dels processos de producció dels recursos d'aprenentatge i garanteix el compliment dels estàndards de qualitat dels recursos. Molts dels recursos d'aprenentatge són de "producció pròpia", com si la universitat fos una editorial i, en aquests casos, l'equip d'aquesta àrea segueix el procés de producció dels materials. Dins de l'àrea també es dona suport en els tasques d'introducció i maquetació dels continguts web.
- **Biblioteca per a la Recerca**: en aquesta àrea es treballa perquè el coneixement generat gràcies a la recerca sigui obert a tothom, tingui el màxim impacte i permeti avançar més de pressa cap al desenvolupament sostenible. Es vetlla en tot moment per **l'accés obert** i s'ofereix suport a l'investigador en totes les etapes de la recerca. L'equip s'encarrega de preservar les publicacions de la comunitat universitària en el **repositori institucional O2**. Per altra banda, també es fan anàlisis d'indicadors bibliomètrics per als Estudis de la UOC. Part de l'equip d'aquesta àrea està vinculat a les revistes acadèmiques editades o coeditades per la UOC. El que fa és donar suport als equips editorials de les revistes i vetllar pel seu bon funcionament, així com gestionar la part d'Editorial UOC.

4.3. Coneixement obert a la UOC

Tal i com hem pogut veure, la Biblioteca per a la Recerca és l'àrea encarregada de vetllar pel coneixement obert a la UOC. Hi trobem dos documents essencials per entendre com es desenvolupa el coneixement obert a la UOC:

- Pla d'acció de Coneixement Obert¹⁴ (2019): és l'estratègia institucional per posar en obert el coneixement que es genera dins la Universitat i contribuir a transferir-lo a la societat. El Pla d'acció mostra tot el que s'ha fet fins ara i planteja objectius a curt i llarg termini, definint on es vol arribar el 2020 (paral·lelament al Pla estratègic) i on es vol arribar l'any 2030. El Pla d'acció planteja canvis dins de diferents àmbits de treball: sis àmbits temàtics i tres àmbits transversals:

EIXOS TEMÀTICS

- Publicacions en obert
- Dades FAIR
- Aprenentatge en obert
- Innovació oberta
- Oberta a la societat
- Models d'avaluació de la recerca

EIXOS TRANSVERSALS

- Formació, comunicació i sensibilització
 - Infraestructures en obert
 - Participació en espais de referència
- Política institucional de Coneixement Obert¹⁵ (2021): després de signar la Declaració de Berlín l'any 2006, la UOC va aprovar la primera Política institucional d'accés obert de la UOC. El document actual substitueix aquella primera política i ho fa establint un marc institucional que permeti a la UOC compartir i transferir obertament el coneixement que genera com a resultats de la seva recerca, docència, innovació o gestió institucional. S'estableix un marc d'actuació prenent com a any objectiu el 2030 on es fixa de quina manera s'assoliran els objectius i sota quina regulació. També s'assignen rols i responsabilitats lligades als compromisos que estableix la pròpia institució. D'entre aquests compromisos, en trobem alguns que poden ser del nostre interès relacionant-los amb aquest treball:
 1. Oferir un sistema d'infraestructura, l'O2 Repositori UOC, que permeti gestionar, preservar i mantenir l'accés permanent al coneixement dipositat per la seva comunitat [...].

¹⁴ Pla d'acció de Coneixement Obert: <https://www.uoc.edu/portal/ca/coneixement-obert/pla-accio/>

¹⁵ Política Institucional de Coneixement Obert: <http://hdl.handle.net/10609/130986>

2. Incrementar la visibilitat, l'accés i la interoperabilitat del coneixement compartit a l'O2 Repositori UOC [...].
 3. Assegurar el dipòsit i la preservació institucional d'una còpia de cada recurs de coneixement [...].
 4. Prioritzar la via verda o autoarxivament [...].
 5. Establir procediments adequats per facilitar el dipòsit de documents a l'O2 Repositori UOC als membres de la comunitat UOC, assessorant i donant el suport tècnic que calgui.
13. Formar, sensibilitzar i orientar el personal docent i investigador sobre l'accés obert i la ciència oberta.

4.3.1. El repositori institucional de la UOC

L'O2 (l'Oberta en Obert) és el repositori institucional de la UOC, creat l'any 2010. El portal recull, difon i preserva les publicacions digitals d'accés obert produïdes per la comunitat UOC. A la introducció d'aquest treball podem veure els seus objectius principals. Tal i com ja hem vist, la seva funció es veu definida en els dos documents abans esmentats: el Pla d'acció i la Política Institucional del Coneixement Obert.

Aquest treball es basa en l'anàlisi d'aquest repositori, per tant deixem la part descriptiva d'aquest per més endavant. Sí que és necessari, però, tenir en compte en quin punt de desenvolupament i actualització es troba actualment el repositori O2.

El repositori O2 està basat en el programari DSpace. L'àrea de tecnologia de la UOC va detectar l'any passat certes vulnerabilitats de seguretat sobre l'actual versió de DSpace instal·lada (5.5) i va decidir engegar un projecte per canviar la versió d'aquest software. Actualment el projecte està en ple desenvolupament i està previst que el canvi de versió estigui fet aquest estiu. Una vegada el canvi estigui fet, el repositori O2 tindrà la versió 6.3 de DSpace, una versió que mitigarà els riscos detectats i que de ben segur aportarà millores qualitatives i d'eficiència del servei. Cal tenir molt present aquest projecte perquè aquest treball analitza el repositori en la **versió actual** (DSpace 5.5) i no podem preveure com canviaria l'anàlisi en la versió que s'instal·larà properament.

5. Metodologia

Fase 1: Treball previ a l'estudi

- Revisió bibliogràfica
- Anàlisi del context

Revisió bibliogràfica

Per fer la revisió bibliogràfica he consultat diversos Sistemes de Recuperació d'Informació. He començat pels més generalistes, com Scopus¹⁶ i Web Of Science¹⁷, després he consultat també LISA¹⁸ (*Library and Information Science Abstracts*), en tractar-se d'una base de dades especialitzada en biblioteconomia, documentació i ciències de la informació.

M'interessava trobar bibliografia de diversos temes: accés obert, repositoris institucionals i avaluació de repositoris. A més, també estaria bé recuperar algun document que contextualitzés aquests temes al nostre país i en l'actualitat.

Als tres SRI he utilitzat les mateixes estratègies de cerca, ús de termes i filtres. Tot i això, a LISA hi ha un tesaurus que m'ha ajudat a utilitzar els termes adequats. En els tres casos he utilitzat els termes "institutional repositories", "evaluation", "open access", "Spain"... i els he anat combinant per trobar aquells resultats que més s'acotaven a la meua cerca. He filtrat per idioma per recuperar només documents en anglès i castellà. Tot i que m'interessaven articles prou recents, no he volgut filtrar per data de publicació perquè volia veure també articles que tractessin aquest tema en els inicis. És una variable, però, que sí que he tingut molt en compte a l'hora de valorar els resultats.

Cal dir que he trobat moltíssima literatura sobre aquests temes i que he hagut de fer una bona selecció dels documents a consultar i citar. Per seleccionar-nos m'he basat en l'adequació a les meves necessitats d'informació i en les citacions rebudes pels propis articles. A través dels tres SRI he pogut tenir accés al text complet dels documents i m'he fixat molt en les referències bibliogràfiques dels articles. Si molts autors referenciaven el mateix article, el buscava per veure si em podia ser útil i d'interès. Així doncs, la cerca als SRI ha acabat

¹⁶ Scopus: <https://www.scopus.com/>

¹⁷ Web of Science: <https://www.webofscience.com/>

¹⁸ LISA: <https://proquest.com/lisa/>

sent només una fase inicial de la cerca bibliogràfica, ja que m'he acabat basant més en les citacions i les referències dins dels articles que en els resultats de cerca que em sortien inicialment als SRI. Cal dir que la bibliografia consultada per fer aquest treball ha estat molt extensa i que no tota s'ha acabat citant en el mateix treball, ja que he acabat seleccionant només aquella informació més rellevant.

A part de buscar informació als SRI, també he anat directament a certs llocs web que podien ser del meu interès. Així, he anat directament al web de REBIUN¹⁹ (Red de Bibliotecas Universitarias Españolas) perquè sabia que hi trobaria molta informació sobre avaluació de repositoris institucionals d'investigació. També he consultat el lloc web de RECOLECTA²⁰, que es tracta d'un agregador nacional de repositoris científics d'accés obert que depèn de la FECYT. A través d'aquests dos llocs web no només puc obtenir informació dels repositoris sinó que també puc accedir a publicacions relacionades amb l'accés obert.

Anàlisi del context

Aquest treball es basa en l'anàlisi d'un repositori institucional en concret i, per tant, té molt de sentit contextualitzar-lo dins la institució a la qual pertany (UOC). He buscat informació dins el lloc web de la pròpia universitat i he estat en contacte amb el director de la Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge de la UOC i la directora de la Biblioteca de Recerca de la UOC, que m'han ajudat molt sobretot a la fase inicial del treball, en què volia saber també quines eren les seves inquietuds i les seves necessitats. Una vegada feta la contextualització del treball, els mateixos professionals m'han fet una revisió final per tenir una garantia institucional de tot allò explicat.

Fase 2: Recollida de dades

- Definició de la mostra
- *Benchmark* de repositoris institucionals
- Entrevistes a professionals sobre el repositori O2

¹⁹ REBIUN: <https://www.rebiun.org/>

²⁰ RECOLECTA: <https://recolecta.fecyt.es/>

Definició de la mostra

Per poder fer l'anàlisi del repositori he començat fent un treball de camp basat en el *benchmark*, comparant diverses característiques de repositoris institucionals espanyols. Per fer-lo m'he basat en una mostra de 10 repositoris institucionals espanyols diferents, que he extret del directori de repositoris institucionals REBIUN. Per seleccionar els repositoris més adients per l'estudi he buscat institucions que fossin el més semblants possibles a la UOC perquè hi haguessin menys variables a tenir en compte a l'hora d'analitzar els resultats, fent que el mostreig sigui estratificat. Tots els repositoris de la mostra són d'universitats espanyoles. La UOC és una de les universitats amb més estudiants matriculats de tot el país i per això he seleccionat altres universitats que també tinguessin xifres elevades de matriculació. La mostra per l'estudi de *benchmark* és la següent:

	Institució	Repositori Institucional
1	Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	O2 Repositori UOC
2	Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)	e-Spacio
3	Universitat de Barcelona (UB)	Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona
4	Universidad Complutense de Madrid (UCM)	E-Prints Complutense
5	Universitat de València (UV)	RODERIC
6	Universidad de Sevilla (US)	idUS. Depósito de investigación de la Universidad de Sevilla
7	Universidad Rey Juan Carlos (URJC)	BURJC-Digital
8	Universidad del País Vasco (EHU)	ADDI
9	Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Dipòsit Digital de Documents de la UAB
10	Universidad Politécnica de Madrid (UPM)	Archivo Digital UPM

Taula 1. Mostra d'institucions i repositoris

Per l'estudi en concret del repositori O2 des d'una perspectiva interna, he fet entrevistes en profunditat a tres persones de l'equip de la Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge de la UOC que han estat responsables del repositori o que en l'actualitat l'utilitzen sovint en el desenvolupament de tasques periòdiques. En aquest cas la mostra és de només 3 persones,

ja que són les úniques que hi ha actualment a l'equip de la biblioteca que utilitzen el repositori i que el coneixen en profunditat. Les persones entrevistades són:

- Francesc March Mir: responsable de comunicació i projectes tecnològics de gestió de la biblioteca.
- Sebastiano Giorgi-Scalari: responsable de serveis per a la recerca i ciència oberta.
- Walewska Duran Vilanova: responsable d'edició de revistes acadèmiques i vinculada al Pla de coneixement obert de la UOC.

Benchmark de repositoris institucionals

Una vegada definida la mostra per l'estudi de *benchmark*, cal establir quins seran els indicadors d'avaluació que es tindran en compte. Ens interessa avaluar els repositoris des del punt de vista de l'usuari i d'una manera qualitativa. Així doncs, no es tenen en compte indicadors relacionats en la gestió i processos interns del repositori. Per fer l'estudi no se segueix estrictament cap guia d'avaluació d'indicadors ja creada i s'estableixen uns indicadors concrets que ens interessin per la nostra anàlisi. N'hi ha alguns extrets de les guies d'indicadors ja analitzades i d'altres que s'han creat per aquest treball. A l'hora de crear la guia d'avaluació han servit de base tant la "Guía para la evaluación de repositorios institucionales de investigación" (Barrueco Cruz et al., 2021) com la proposta que es fa a "Evaluation of Spanish institutional repositories based on criteria related to Technology, procedures, content, marketing and personnel" (Serrano Vicente et al., 2018). A continuació podem veure les categories que s'han establert finalment a la guia d'avaluació pròpia, així com els indicadors que formen cada categoria:

1. Tecnologia
 - 1.1. Software
 - 1.2. Estadístiques d'ús
 - 1.3. Estadístiques públiques
2. Polítiques i aspectes legals
 - 2.1. Política institucional sobre accés obert
 - 2.2. Documentació sobre dipòsits
 - 2.3. Propietat intel·lectual
3. Serveis i funcionalitats
 - 3.1. Xarxes socials
 - 3.2. Integració amb gestors bibliogràfics

- 3.3. Mesura de l'impacte
- 3.4. Mètriques de nova generació
- 3.5. Enllaç amb formes normalitzades o identificadors d'autoria
- 3.6. Exportar metadades en diferents formats
- 3.7. Serveis d'alerta
- 4. Contingut i organització
 - 4.1. Número d'ítems
 - 4.2. Comunitats i subcomunitats
 - 4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
- 5. Cerca i recuperació
 - 5.1. On cercar
 - 5.2. Cerca bàsica
 - 5.3. Camps de cerca bàsica
 - 5.4. Cerca avançada
 - 5.5. Pàgina de resultats
 - 5.6. Filtres en la recuperació

A l'annex d'aquest treball podem veure més en detall la taula amb els indicadors establerts que ens serveixen de base per avaluar els repositoris i fer l'estudi de *benchmark*.

Entrevistes a professionals sobre el repositori O2

S'ha establert fer les entrevistes una vegada ja estigui fet l'estudi de *benchmark*, ja que les preguntes que es facin tindran en compte la informació recollida a través de l'anàlisi. Les entrevistes són de tipus semiestructurades, s'han definit una sèrie de preguntes fixes però que poden donar peu a afegir informació o altres preguntes relacionades. La base del model d'entrevista és la mateixa per les tres persones, però existeixen algunes diferències perquè l'experiència de cadascuna de les persones amb el repositori no és la mateixa. Així, hi ha punts en comú i divergències segons el perfil de l'entrevistat/da.

Les preguntes que formen part de l'entrevista s'han enviat prèviament a les persones entrevistades perquè tinguin coneixença d'allò que es tractarà i que cap pregunta els agafi desprevinguts. Serveix perquè la persona entrevistada estigui preparada i s'agilitzi l'entrevista. Dues de les entrevistes han estat enregistrades i transcrites per una posterior anàlisi. L'altra entrevista no s'ha pogut fer directament per problemes a l'hora de coincidir dins del marge de temps que teníem i s'ha respost de manera escrita i asíncrona.

Fase 3: Anàlisi de l'estudi i propostes de millora

- Tractament de les dades
- Comparació de les dades
- Definició de les propostes de millora

Tractament de les dades

Per fer el buidatge de les dades del *benchmark* s'ha hagut de fer una observació directa dels repositoris institucionals, fent un estudi en profunditat de les possibilitats que es donaven en cada cas. Seguint les categories i els indicadors d'avaluació establerts s'han seleccionat aquelles dades rellevants per a l'estudi. Primer s'ha fet un buidatge a la taula d'avaluació creada i després s'han creat gràfics en els casos en què es veia convenient i en què realment es podia donar un valor afegit a l'hora d'entendre les dades presentades. Als gràfics es pot observar que sempre que s'ofereixen dades sobre el repositori de la UOC es representen amb el color blau corporatiu de la UOC. Les entrevistes realitzades han estat enregistrades, cosa que ha ajudat a poder transcriure-les i citar les parts importants en aquest treball.

Comparació de les dades

Per fer l'anàlisi del *benchmark* s'han diferenciat les categories de la guia d'avaluació creada. De cada categoria es presenten les dades recollides i es fa una anàlisi comparativa explicant cadascun dels indicadors. Aquesta comparació és la que mostra quins són els punts forts i els punts febles del repositori de la UOC i que serviran de base per poder definir les propostes de millora.

Definició de les propostes de millora

Partint de l'anàlisi feta i dels punts forts i febles del repositori de la UOC que s'han descobert amb l'estudi, es defineixen una sèrie de propostes de millora. Les propostes es presenten en ordre de prioritització, segons el que es considera més important millorar. Es tracta de millores que es plantegen des del punt de vista d'aquest estudi i només serveixen com a base perquè la pròpia institució les pugui considerar o valorar.

6. El repositori O2

6.1. Anàlisi del repositori

A continuació podem veure l'anàlisi feta als diferents repositoris institucionals, prenent com a base la guia d'avaluació creada per a aquest treball. Per fer l'anàlisi, partim d'una categoria en concret, en què veiem els indicadors avaluats i el resultat de cada repositori institucional. A partir d'aquests resultats es fa l'anàlisi comparativa, afegint els comentaris dels professionals de la Biblioteca, extrets de les entrevistes. Al final, es mostren els punts febles i forts del repositori O2 de la UOC en front els altres repositoris

Comencem presentant els repositoris institucionals que hem estudiat a través del *benchmark*, on es pot veure el nom oficial de cada repositori institucional i l'any de creació d'aquests:

	Institució	Repositori Institucional	Any de creació	URL repositori
1	Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	O2 Repositori UOC	2010	http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/
2	Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)	e-Spacio	2007	http://e-spacio.uned.es/fez/
3	Universitat de Barcelona (UB)	Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona	2007	http://diposit.ub.edu/
4	Universidad Complutense de Madrid (UCM)	E-Prints Complutense	2004	https://eprints.ucm.es/
5	Universitat de València (UV)	RODERIC	2011	http://roderic.uv.es/
6	Universidad de Sevilla (US)	idUS. Depósito de investigación de la Universidad de Sevilla	2015	https://idus.us.es/
7	Universidad Rey Juan Carlos (URJC)	BURJC-Digital	2007	https://eciencia.urjc.es/
8	Universidad del País Vasco (EHU)	ADDI	2011	http://addi.ehu.es/
9	Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Dipòsit Digital de Documents de la UAB	2006	http://ddd.uab.cat/
10	Universidad Politécnica de Madrid (UPM) ²¹	Archivo Digital UPM	2007	http://oa.upm.es/

Taula 2. Institucions i el seu repositori institucional

²¹ D'ara en endavant ens referirem a les diferents institucions amb les abreviatures corresponents.

Podem veure que la UCM va ser la primera en tenir un repositori institucional, ja que el van crear l'any 2004. La última universitat en tenir repositori va ser la US, que la va crear l'any 2015. Podem veure que la gran majoria de les institucions van crear el seu repositori als voltants del 2010, que és la data en que va aparèixer el repositori de la UOC. Així doncs, podem dir que la UOC va començar a tenir repositori més o menys en el mateix moment que moltes altres institucions, tot i ser dels més tardans.

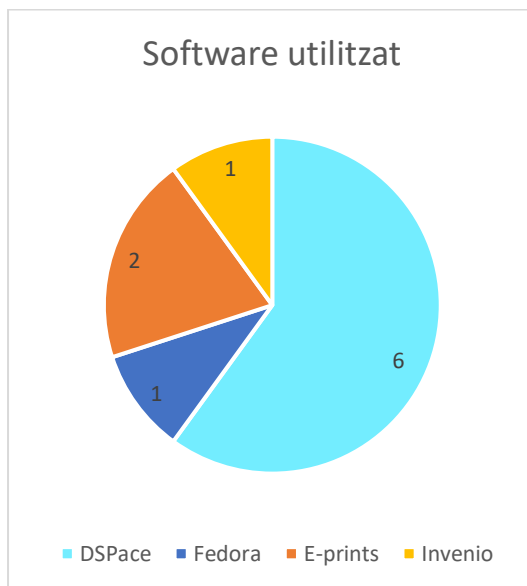
1. TECNOLOGIA

	Institució	1.1. Software	1.2. Estadístiques d'ús	1.3. Estadístiques públiques
1	UOC	DSpace	Sí	Sí
2	UNED	Fedora	Sí	Sí
3	UB	DSpace	No	No
4	UCM	E-prints	Sí	Sí
5	UV	DSpace	Sí	No
6	US	DSpace	Sí	Sí
7	URJC	DSpace	Sí	Sí
8	EHU	DSpace	Sí	Sí
9	UAB	Invenio	Sí	No
10	UPM	E-prints	Sí	No

Taula 3. Tecnologia dels repositoris

Tots els repositoris institucionals tenen com a base un software concret que permet facilitar l'organització de les col·leccions digitals. En la majoria dels casos el software utilitzat és el DSpace, que justament és el que utilitza ara mateix la UOC. Sembla que cada vegada hi ha més institucions que escullen aquest software a l'hora de triar un entorn per al seu repositori.

Tot i això, podem comprovar que encara hi ha unes quantes universitats rellevants que utilitzen softwares diferents com E-prints, Fedora o Invenio.

Gràfic 1. Software utilitzat

Sobre les estadístiques, podem veure que gairebé tots els repositoris proporcionen dades d'accés i descàrregues per a cada recurs publicat (tots més la UB). D'aquesta manera, tots els usuaris del repositori poden veure clarament la rellevància que està tenint cada recurs i això pot interessar tant als propis autors com a altres usuaris que volen accedir als recursos. En la majoria dels casos es poden veure les dades acumulatives o per mesos.

Un altre tipus d'estadística que es pot mostrar en un repositori institucional és la global, on es pot veure quantes visites i descàrregues es produeixen en tot el repositori. Solen ser dades acumulatives, tot i que de vegades es poden arribar a filtrar per anys, mesos, per país... En aquest cas, podem veure que no totes les institucions comparteixen aquesta informació i, si ho fan, cadascuna ho fa diferent. La UOC, per exemple, només mostra tres xifres clau: el número d'ítems dipositats, les visites i les descàrregues (dades acumulatives). En canvi, si ens fixem en la UCM, veiem que mostra moltes estadístiques, representades de diferents maneres (gràfics evolutius i taules) i que a més et permet exportar aquestes dades. També et deixa filtrar per comunitats i per dates. Així, veiem diferències bastant grans a l'hora de compartir dades estadístiques generals.

Punts forts de l'O2 Repositori UOC: Utilitza el DSpace, que és el software més utilitzat per les institucions i que acabarà sent el d'ús més generalitzat al nostre país. Comparteix dades estadístiques, tant a nivell global com de recurs.

Punts febles de l'O2 Repositori UOC: Les dades globals que es mostren són les mínimes, amb poca varietat de representació i sense poder fer filtratges o exportacions.

2. POLÍTIQUES I ASPECTES LEGALS

	Institució	2.1. Política institucional sobre accés obert	2.2. Documentació sobre dipòsits	2.3. Propietat intel·lectual
1	UOC	Sí	Sí. No es troba fàcilment. Cal anar a "Accés obert a la UOC"	Sí, al web de la biblioteca de la UOC
2	UNED	Sí	No. Donen la persona de contacte per si vols publicar	Sí, a la política institucional d'accés obert
3	UB	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al web del CRAI de la UB
4	UCM	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al mateix repositori
5	UV	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al mateix repositori
6	US	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al web de la biblioteca de la US
7	URJC	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, a través de les FAQs i l'ajuda del repositori
8	EHU	Sí	Sí. No es troba fàcilment. A través de les FAQs arribes a una guia	Sí, a través de les FAQs es troba la Guia del repositori on s'explica
9	UAB	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al web de la UAB
10	UPM	Sí	Sí. Es troba fàcilment	Sí, al mateix repositori

Taula 4. Polítiques i aspectes legals dels repositoris

Totes les institucions disposen d'una política institucional sobre accés obert. Aquesta política és essencial per fer entendre la postura de la institució vers el coneixement obert. En alguns casos es tracta d'un document únic institucional i, en altres, són un conjunt de polítiques i declaracions al voltant de l'accés obert.

Un dels processos clau en els repositoris institucionals és el dipòsit de recursos. Cal que es facin el màxim de dipòsits possibles per promoure l'accés obert i també cal que aquests

dipòsits es facin de la millor manera possible perquè després es puguin recuperar els recursos correctament. Si es fan molts dipòsits però no es completen correctament totes les metadades, després cal fer un gran treball de revisió perquè tot tingui coherència i es pugui recuperar bé. Així, cal que les institucions tinguin documentació disponible per als usuaris en què s'expliqui com fer aquest procés de dipòsit. A més de tenir-la, també cal que aquesta sigui fàcilment accessible. Totes les institucions tenen aquest tipus de documentació publicada, amb excepció de la UNED, que no ho comparteix i només dona la persona de contacte per si es vol publicar. S'entén que la UNED deu disposar d'aquesta documentació però que no la proporciona via repositori. En la majoria dels casos es pot accedir fàcilment a aquests manuals des de la pàgina d'inici del propi repositori. Veiem que la UOC és una de les poques institucions que no posa un accés directe des del repositori a aquesta documentació. Si la vols consultar has d'anar al menú d'"Accés obert a la UOC" i allà ja pots consultar la documentació. Tal com diu la Wakewska D., "l'enllaç a la documentació no sembla fàcilment accessible o, millor dit, està poc visible des de la pàgina del repositori. Tot i això, tant l'estudiant com l'investigador, quan ha de publicar es dirigeix més a la Biblioteca que al repositori". El Sebastiano G. coincideix amb la Walewska D., "el punt d'entrada principal a l'O2 és l'autoarxiu, al qual hem dirigit les pàgines informatives tant en el nostre campus, com a la web de la Biblioteca o en les pàgines del coneixement obert del nostre portal. També tenim una passarel·la que permet dipositar directament a l'O2 des del nostre gestor de la informació investigadora (CRIS). Als estudiants que han de dipositar el seu treball final se'ls fa arribar una guia per al dipòsit i el procés està bastant ben explicat. Creiem que l'usuari que vulgui dipositar no té grans impediments".

Per altra banda, als repositoris també cal que es doni informació als autors per entendre els drets d'autor que poden afectar les seves publicacions, així com la propietat intel·lectual. És un tema que és bastant complicat i que cal que els autors coneguin per fer correctament els seus dipòsits i publicar sota la llicència adequada. Justament per la seva importància, veiem que totes les institucions de la mostra publiquen informació sobre drets d'autor i propietat intel·lectual. Podem veure com hi ha institucions que ho comparteixen a través del mateix repositori i altres que ho fan a través del seu lloc web, per tant podem dir que en la majoria dels casos es tracta d'informació que es pot trobar fàcilment. Hi ha dues universitats, l'EHU i la URJC, que decideixen compartir aquesta informació a través de les FAQs, ajuda o guia del repositori.

Punts forts l'O2 Repositori UOC: Publica i comparteix tots els documents més importants sobre polítiques i aspectes legals: la política institucional de coneixement obert, documents per a l'usuari sobre com publicar i informació sobre la propietat intel·lectual.

Punts febles l'O2 Repositori UOC: No tota la informació és fàcilment accessible des del lloc web del repositori. No hi ha un accés directe sobre com publicar a la pàgina d'inici, cal anar al lloc web de la Biblioteca.

3. SERVEIS I FUNCIONALITATS

	Institució	3.1. Xarxes socials	3.2. Integració amb gestors bibliogràfics	3.3. Mesura de l'impacte	3.4. Mètriques de nova generació	3.5. Enllaç amb formes normalitzades o identificadors d'autoria	3.6. Exportar metadades en diferents formats	3.7. Serveis d'alerta
1	UOC	Sí	Mendeley	Google Scholar, Microsoft Academic i MIAR	Altmetric	ORCID	No	Sí
2	UNED	No	No	Google Scholar	No	No	No	Sí
3	UB	Sí	Mendeley	No	No	No	No	Sí
4	UCM	Sí	Mendeley	Google Scholar i Scopus	Altmetric	No	BibTeX, JSON, METS, RDF, Refworks...	Sí
5	UV	Sí	Mendeley	No	No	No	No	Sí
6	US	Sí	Mendeley	Google Scholar, Scopus i Web of Science	Dimensions, PlumX Metrics i Altmetric	ORCID, ScopusID, DialnetID, PRISMA, ResearcherID i Google Scholar	No	Sí
7	URJC	Sí	RefWorks	Google Scholar i Scopus	No	No	No	Sí
8	EHU	No	No	No	No	No	No	Sí

	Institució	3.1. Xarxes socials	3.2. Integració amb gestors bibliogràfics	3.3. Mesura de l'impacte	3.4. Mètriques de nova generació	3.5. Enllaç amb formes normalitzades o identificadors d'autoria	3.6. Exportar metadades en diferents formats	3.7. Serveis d'alerta
9	UAB	Sí	Mendeley	Google Scholar	No	ORCID	BibTeX, MARC, MARCXML, DC, EDM i OpenAire4	SÍ
10	UPM	Sí	Mendeley	No	No	No	BibTeX, JSON, METS, RDF, Refworks...	Sí

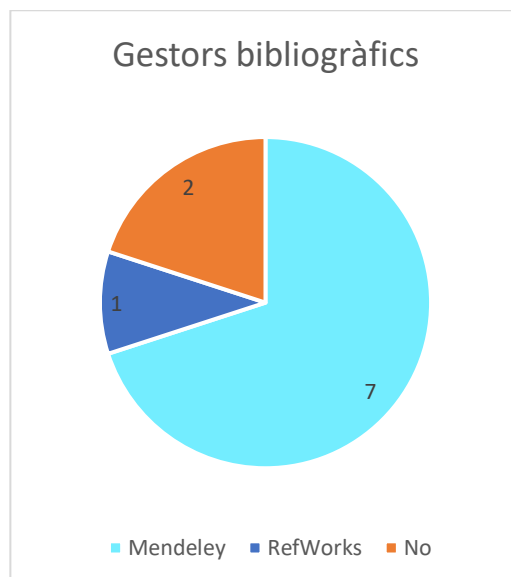
Taula 5. Serveis i funcionalitats dels repositoris

Els serveis i funcionalitats que ens ofereix cadascun dels repositoris institucionals ajuden a entendre les prioritats de cada institució. Si n'hi ha molts podem pensar que la institució vol que l'usuari tingui una millor experiència en el seu procés d'accedir al repositori. Tots aquelles funcionalitats afegides fan que l'usuari pugui tenir moltes possibilitats "extra". Ja no ens quedem amb el simple accés, sinó que l'usuari pot fer molt més.

Per analitzar aquesta categoria ens hem de fixar amb el repositori a nivell de registre, i no a nivell global. Veurem quines possibilitats té l'usuari quan es troba davant d'un ítem determinat del repositori.

En la majoria dels casos (en 8 dels 10 repositoris) es pot compartir l'ítem publicat a través de les xarxes socials. Existeix un complement incorporat a la pàgina del recurs que fa que l'usuari pugui compartir-lo en múltiples xarxes socials, tals com Twitter, Facebook o LinkedIn.

Una funcionalitat molt interessant és que el repositori permeti a l'usuari exportar les cites a diferents gestors bibliogràfics i que, per tant, hi estiguin integrats. En la majoria dels casos aquesta exportació es pot fer a Mendeley, un dels gestors bibliogràfics més utilitzats actualment. Només una institució, l'URJC permet que es faci l'exportació al gestor bibliogràfic RefWorks. Tant l'EHU com l'UNED no tenen incorporada aquesta funcionalitat.

Gràfic 2. Integració de gestors bibliogràfics

En alguns casos, el repositori permet enllaçar els ítems a motors de cerca acadèmics i bases de dades per poder consultar l'impacte d'aquest a partir de les cites. Sis dels deu repositoris tenen incorporada aquesta funcionalitat. Tots aquests permeten que l'usuari pugui veure el registre, com a mínim, dins de Google Scholar. Altres, també permeten que es pugui veure dins d'Scopus, oferint les dues possibilitats. Les institucions que donen més possibilitats en aquest sentit són la US i la UOC. La UOC fins i tot enllaça els registres a MIAR²², a més de fer-ho al Microsoft Academic. A la taula 6 es poden veure totes les bases de dades enllaçades a cada repositori.

Un dels serveis menys usats per les institucions és el d'oferir mètriques de nova generació. En alguns casos, el repositori ofereix dades sobre indicadors alternatius al factor d'impacte i als índexs de cites d'investigadors. Aquestes mètriques es poden basar també en les interaccions que es produeixen a través de les xarxes socials. Podem veure com la UOC, la UCM i la US mostren un cercle de colors amb una xifra al centre. Es tracta d'una figura que genera Altmetric, que mostra a través d'un indicador la quantitat d'atenció que ha rebut una publicació. La US també ofereix mètriques de PlumX Metrics i Dimensions, dues plataformes més que mostren aquest tipus de mètriques. Les tres plataformes ofereixen una figura de

²² MIAR: Matriu d'Informació per a l'Anàlisi de Revistes

colors que representa l'impacte de cada recurs, cosa que fa que l'usuari pugui veure en el mateix registre del repositori quin és l'impacte d'aquest, d'una manera molt visual.

Una eina molt útil dins dels repositoris és que existeixi una vinculació dels autors introduïts amb un identificador d'autoria tals com ORCID o ReseracherID. Un dels grans problemes a l'hora de recuperar informació dins d'un repositori és que molts cops els noms dels autors no estan normalitzats i que no hi ha un bon control d'autoritats. El fet de poder enllaçar un identificador als autors facilita molt el procés de recuperació i podem dir que cada autor/a té una única identitat digital. Tot i la seva importància, només hi ha tres institucions que incorporin aquest enllaç, que són la UOC, la UAB i la US. Les dues primeres només enllacen amb ORCID. La US, una vegada més, és la universitat que ofereix més funcionalitats. No només enllaça amb ORCID, sinó que també ho fa amb Scopus ID, DialnetID, PRISMA, ResearcherID i Google Scholar, tot un ventall d'identificadors.

Una altra possibilitat que ens pot donar el repositori és que s'exportin metadades de l'ítem en diferents esquemes de metadades. Podem observar que només tres institucions permeten fer-ho: la UCM, la UAB i la UPM. Les tres permeten exportar les metadades en diversos formats, tals com BibTeX, JSON, METS, RefWorks... A la taula 5 podem veure quins són exactament aquests formats.

Per últim, el servei més generalitzat i emprat pels repositoris és el servei d'alerta. Tots els repositoris estudiats ofereixen canals RSS i/o Atom. Aquest servei s'ofereix a nivell global del repositori institucional i permet a l'usuari estar al cas de les novetats del repositori.

Sobre el tema de les funcionalitats, el Francesc M. Assenyala que "cada institució és lliure d'escollir quins complements i funcionalitats vol afegir a la plataforma de DSpace i és per això que existeixen tantes diferències entre repositoris que tenen un mateix software de base. DSpace t'ho presenten de la manera més estàndard possible perquè ells no t'ho desenvolupen. Per exemple, la UOC té una empresa que té DSpace per tota Espanya, que si fan un desenvolupament es pot aprofitar per la teva institució". Ell pensa que com més funcionalitats puguis afegir, una millor experiència tindrà l'usuari, ja sigui a través de dades bibliomètriques, al·t mètriques, cites, com de perfils d'autors a través d'ORCID. Sembla ser que hi ha una versió de DSpace posterior que tindrà moltes funcionalitats, que la UOC s'hi va interessar però que encara està en una fase poc madura per implementar-la. Així, podem veure com la voluntat des de la institució és la d'oferir el màxim de serveis i funcionalitats a través del repositori O2.

Punts forts de l'O2 Repositori UOC: El repositori ofereix gairebé totes les funcionalitats possibles a l'usuari. A destacar l'ús d'ORCID i l'enllaç a Altmetric i altres bases de dades on es mesura l'impacte.

Punts febles de l'O2 Repositori UOC: No es poden exportar metadades.

4. CONTINGUT I ORGANITZACIÓ

	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
1	UOC	16.578	<p><u>C – Dades</u> SC – Recerca</p> <p><u>C – Docència</u> SC – Per estudis SC – Per programes*</p> <p><u>C – Institucional</u> SC – Per entitats, centres i altres</p> <p><u>C – Recerca</u> SC – Per àrees d'estudi SC – Per matèries</p>	<p>Dades de recerca</p> <p>Recursos d'aprenentatge Treballs finals (TFG, TFM...)</p> <p>Documents institucionals Memòries Vídeos...</p> <p>Articles Conferències Tesis doctorals Llibres o parts de llibres</p>
2	UNED	27.197	<u>C – 145 diferents</u> (es barregen departaments, revistes, treballs finals, centres...)	<p>Articles Llibres o parts de llibres Tesis doctorals Treballs finals (TFG, TFM) Conferències Recursos d'aprenentatge...</p>
3	UB	72.138	<p><u>C – Dades</u></p> <p><u>C – Docència</u></p>	<p>Dades</p> <p>Recursos d'aprenentatge Documents informatius</p>

²³ Número d'ítems a data 10 de juny de 2022.

	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
			<u>C – Institucional</u> SC – Per centres, comissions, facultats... <u>C – Mediateca</u> <u>C – Programari</u> <u>C – Recerca</u> SC – Per grups i centres de recerca, per matèries... <u>C – Tesis doctorals</u> <u>C – Treballs de l'alumnat</u>	Documents institucionals Memòries... Documents audiovisuals Programes informàtics Articles Comunicacions a congressos Divulgació i premsa Documents de treball / Informes Llibres o parts de llibres Tesis doctorals Treballs finals (TFG, TFM...)
4	UCM	58.986	<u>C – Recerca</u> <u>C – Docència</u> <u>C – Portals "complutenses"</u> SC – Patrimoni o revistes científiques	Articles Documents de treball Informes Llibres o parts de llibres Patents Ponències a congressos Tesis doctorals TFM Dades de recerca Recursos d'aprenentatge Treballs (de curs, TFG...) Projectes d'innovació Diplomes Transcripcions Vídeos... Digitalització de gravats, manuscrits, fotografies, impresos... Patrimoni

	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
5	UV	60.202	<p><u>C – Cultura</u></p> <p><u>C – Docència</u></p> <p><u>C – Institucional</u> SC – Actes, instituts i centres, història i patrimoni</p> <p><u>C – Investigació</u></p> <p><u>C – Somni</u></p>	<p>Revistes</p> <p>Articles</p> <p>Exposicions</p> <p>Materials de difusió...</p> <p>Articles</p> <p>Exposicions</p> <p>Treballs (TFG, TFM, tesis doctorals...)</p> <p>Llibres i parts de llibres</p> <p>Comunicacions / Ponències / Conferències</p> <p>Informes</p> <p>Vídeos</p> <p>Unitats didàctiques</p> <p>Articles</p> <p>Llibres</p> <p>Comunicacions / Ponències / Conferències</p> <p>Revistes</p> <p>Vídeos</p> <p>Dades</p> <p>Articles</p> <p>Treballs (TFG, TFM, tesis doctorals...)</p> <p>Llibres o parts de llibres</p> <p>Comunicacions / Ponències / Conferències</p> <p>Informes...</p> <p>Col·lecció digital de fons històric (gravats, manuscrits, mapes...)</p>
6	US	114.013	<p><u>C – Recerca</u></p> <p>SC – Per estudis</p> <p>SC – Per centres o disciplines</p>	<p>Articles</p> <p>Capítols</p> <p>Llibres</p>

	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
			<u>C – Dades de recerca</u> SC – Àrea temàtica <u>C – Treballs acadèmics</u> SC – Per tipus de treball <u>C – Jornades i congressos US</u> SC – Per disciplines <u>C – Patrimoni bibliogràfic</u> <u>C – Revistes US</u> SC – Per revista	Ponències Tesis doctorals Dades de recerca Treballs finals (PFC, TFG, TFM, tesis doctorals, tesines...) Actes de congressos Fons digitalitzat (manuscrits, obres...) Articles de revista
7	URJC	7.803	<u>C – Docència</u> <u>C – Recerca</u> <u>C – Patrimoni documental</u> <u>C – Publicacions de la URJC</u> SC – Publicacions o revistes científiques	Recursos d'aprenentatge Treballs finals (TFG, TFM, PFC) Articles Llibres o parts de llibres Comunicacions a congressos Documents de treball Informes Tesis doctorals Obres digitalitzades (fons antic, fons protegit...) Articles Llibres o capítols de llibres Informes Documents de treball Comunicacions a congressos Articles Actes de congressos

	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
			<p><u>C – Repositori de Dansa</u></p> <p>SC – Fons i entitats diferents</p> <p>SC (poden haver-hi més subcomunitats)</p>	<p>Documents de treball</p> <p>Innovació docent</p> <p>Recerca</p> <p>Materials docents...</p> <p>Audiovisuals</p> <p>Cartells</p> <p>Fotografies</p> <p>Programes de mà</p> <p>Articles</p> <p>Correspondència</p> <p>Treballs (TFM i tesis doctorals)</p>
8	EHU	29.410	<p><u>C – Docència</u></p> <p>SC – Per facultat o centre</p> <p><u>C – Fons digitalitzats (restringit l'accés)</u></p> <p><u>C – Recerca</u></p> <p>SC – Per tipus d'ítem o grup de recerca</p>	<p>Materials docents</p> <p>Treballs acadèmics</p> <p>-</p> <p>Articles</p> <p>Comunicacions</p> <p>Llibres</p> <p>Publicacions</p> <p>Tesis doctorals / Tesis de màster</p>
9	UAB	230.515	<p><u>C – Articles</u></p> <p><u>C – Contribucions a jornades i congressos</u></p> <p><u>C – Publicacions periòdiques</u></p> <p><u>C – Llibres i col·leccions</u></p> <p><u>C – Documents de recerca</u></p>	<p>Articles</p> <p>Ponències / Comunicacions</p> <p>Pòsters</p> <p>Presentacions</p> <p>Anuaris i memòries</p> <p>Butlletins</p> <p>Revistes</p> <p>Llibres o parts de llibres</p> <p>Documents institucionals</p> <p>Dades de recerca</p>

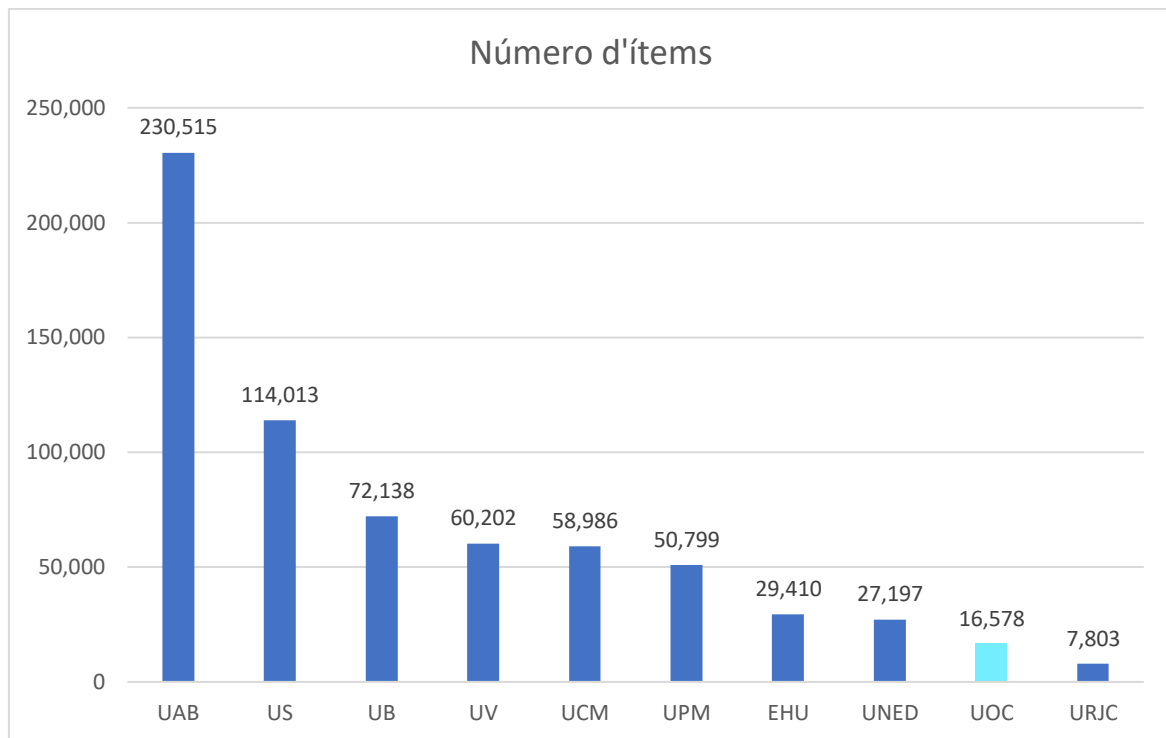
	Institució	4.1. Número d'ítems ²³	4.2. Comunitats (C) i subcomunitats (SC)	4.3. Tipus d'ítems de les col·leccions
			<p><u>C – Materials didàctics</u></p> <p><u>C – Materials acadèmics</u></p> <p><u>C – Documents gràfics i multimèdia</u></p> <p><u>C – Fons personals i institucionals</u></p>	<p>Estudis</p> <p>Plans de gestió de dades</p> <p>Informes</p> <p>Documents de treball</p> <p>Treballs (tesis doctorals, TFG, PFC...)</p> <p>Recursos docents</p> <p>Guies de biblioteques</p> <p>Guies docents</p> <p>Memòries</p> <p>Exàmens</p> <p>Adhesius</p> <p>Àudios</p> <p>Cartells</p> <p>Fotografies</p> <p>Vídeos</p> <p>Pàgines web...</p> <p>Fons digitalitzats</p>
10	UPM	50.799	No existeixen comunitats com a tal, es pot accedir a tots els ítems a través de cerques per matèries, tipus, departament, data, autor...	<p>Articles</p> <p>Llibres o parts de llibres</p> <p>Informes / Documents de treball</p> <p>Ponències en congressos</p> <p>Tesis i TFM</p> <p>Patents</p> <p>Treballs (TFC, TFG)</p>

Taula 6. Contingut i organització dels repositoris

Dins d'aquesta categoria, veiem quants ítems hi ha actualment dins de cada repositori i com s'organitzen dins d'aquests, tot tenint en compte les comunitats que té i si, en algun cas,

també hi ha subcomunitats que ajuden a estructurar les col·leccions. També podem veure la tipologia dels ítems que hi ha dins de cada comunitat.

Primer ens fixem en les xifres. Podem veure que hi ha una diferència bastant gran en quant a quantitat d'ítems dipositats en els repositoris. En el gràfic següent podem veure aquesta diferència:

Gràfic 3. Número d'ítems publicats a cada repositori

Veiem com la UAB és la institució amb més ítems dipositats al seu repositori, i ho és amb diferència, superant els 230.000 ítems publicats. La segueix la US, que més o menys en té la meitat. Si ens fixem en la UOC, marcada de color blau clar, veiem que és una de les institucions amb menys ítems dipositats al seu repositori institucional. Podem trobar diverses raons per aquesta diferència en les xifres i hi intervenen diversos factors. Hi ha institucions que tenen fons personals i patrimonials, cosa que la UOC no té. El volum de la producció científica també hi té molt a veure, ja que hi ha institucions amb un gran recorregut en quant a recerca, així com universitats que porten molts anys impulsant l'accés obert a través de les seves polítiques institucionals. Hi ha tants factors que es fa difícil trobar una raó en concret per la diferència en el volum de publicacions. També ens podríem fixar amb les dades de recerca. Podem veure que la UOC en té dipositades les mínimes i que, en canvi, altres institucions porten temps publicant-les.

El Francesc M. creu que aquest número tan baix de dipòsits al repositori de la UOC "es deu a que normalment els dipòsits venen de la part de la recerca i d'acadèmia i que a la UOC hi ha molt poca recerca. És una institució molt gran a nivell d'estudiants però que té un número molt baix de docents i investigadors". La Walewska D. pensa que "la UOC és una universitat prou nova i que no es pot comparar amb altres institucions més històriques. En els últims anys sí que s'han estat fent moltes tasques per intentar que el personal investigador entrés en la dinàmica i s'han estat fent campanyes perquè es facin més dipòsits". El Sebastiano G. explica que "ara que s'està millorant el circuit pels Recursos Educatius en Obert, anirà augmentant el volum d'ítems. A més, estem treballant per a la millora del circuit per al dipòsit dels articles científics".

Si ens fixem en l'estructura i l'organització del contingut en cada repositori podem veure que cada institució ha decidit fer-ho d'una manera diferent i que rarament coincideixen en els criteris. Està clar que predomina l'organització basada en un nombre limitat de comunitats. Només la UPM decideix no organitzar els ítems per comunitats i fa que no es pugui navegar per les col·leccions, sinó que es faci tot a través de cerques dins del mateix repositori. La UNED sí que s'estructura per comunitats però ho fa d'una manera desorganitzada i exhaustiva. Presenta un total de 145 comunitats diferents, sense que se segueixi cap criteri en concret a l'hora de crear-les. Trobem al mateix nivell comunitats de departaments, de revistes, de treballs finals... A excepció d'aquests dos casos, tal com hem dit, les altres institucions sí que s'organitzen a partir de poques comunitats.

L'estructura que presenta la UOC, d'entrada, sembla la més senzilla i més coherent. Té les quatre comunitats que totes les institucions haurien de tenir: docència, institucional, recerca i dades. Altres institucions el que fan és afegir comunitats basades en la tipologia de documents, com fa per exemple la UB. A les comunitats que té la UOC, la UB li afegeix tesis doctorals, treballs de l'alumnat, mediateca... En aquest sentit, no se segueix una estructura purament jeràrquica, cosa que sí que fa la UOC. Els treballs de l'alumnat, per exemple, està clar que haurien d'estar dipositats dins de Docència i no com una comunitat independent. Així, sembla que la UOC presenta l'estructura més adequada a nivell general.

També és adequat l'ús de subcomunitats per poder navegar pel repositori, ja que es fa més fàcil acotar el que s'està buscant. El problema d'utilitzar subcomunitats és que ha d'existir una coherència en el seu ús i això ja pot ser més complicat. Cada institució utilitza les subcomunitats sota criteris diferents i cal veure si ho fan de la manera més adequada per a cada tipus de comunitat. Hi ha universitats que prefereixen no utilitzar les subcomunitats,

com és el cas de la UAB. És un cas bastant especial perquè, tot i no tenir subcomunitats, deixa "limitar" dins de les comunitats. El funcionament pot semblar una mica complicat a nivell organitzatiu si l'usuari no hi està habituat però és una manera diferent de navegar pel repositori.

Durant l'últim any, la UOC ha fet grans esforços per canviar l'estructura del contingut del repositori i el resultat és el que es mostra a la taula anterior. L'any passat la comunitat de docència no estava organitzada per programes, sinó que ho estava per matèries o disciplines. A partir de diverses peticions dels usuaris del repositori, tant d'estudiants com del professorat, es va decidir que calia fer un canvi, perquè es veu que no acabaven de trobar allò que buscaven amb facilitat. Es va decidir, doncs, passar a una organització per estudis i programes, cosa que també va ser difícil de gestionar perquè els programes poden arribar a canviar en el temps (diplomatures, llicenciatures, graus, postgraus, enginyeries...). Justament per aquesta complicació podem veure que l'organització dins dels estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació encara estan en procés de canvi i que, en aquest cas, els ítems es troben sota una subcomunitat per matèries.

En aquest cas, el Francesc M., que és informàtic, comenta que ell realment veu més factible tenir una organització temàtica, ja que els estudis canvien constantment i és més difícil saber on dirigir-te per trobar allò que busques.

Per altra banda, la Walewska D., que ha estat molt vinculada al canvi d'estructura que s'ha fet dins de la comunitat de Docència, assenyala que "vist des del punt de vista d'un estudiant o un professor, tant si s'ha de fer una cerca com dipositar, el més fàcil és que es dirigeixi als seus estudis o programa en concret. Aquest canvi ha tingut una bona rebuda i que quadra més per tothom. És cert que amb els estudis d'Informàtica no hi ha una coherència però és una subcomunitat on hi ha molts recursos i s'està esperant a la nova versió de DSpace per veure si millora l'eina de cerca i podem acabar de veure com fer el canvi d'aquests estudis".

També podem veure com dins el repositori de la UOC i de la comunitat de Recerca, hi ha unes subcomunitats que no acaben d'abastar o ser suficients per poder classificar els ítems correctament. Primer veiem 4 subcomunitats per àrees de coneixement (molt generals) i després més subcomunitats per matèries més concretes. Molts cops, l'àrea d'estudi dels articles científics no encaixen en cap de les matèries i llavors s'acaben dipositant els articles en una col·lecció general dins de Recerca. En aquest cas està clar que cal una revisió de les àrees d'estudi i matèries que consten a la comunitat de Recerca. La Walewska D. també pensa que "és una classificació que pot confondre, perquè les àrees de coneixement no

l·liguen amb els estudis i cal una revisió per reorganitzar". Tal com afegeix el Sebastiano G., "l'organització del repositori actual és resultat de les necessitats històriques de les comunitats d'usuaris. Tot i que no és la forma millor, junts amb tota la comunitat, tant de docència com de recerca, hem entrat en un període de reflexió sobre una nova organització. El procés vol ser compartit per poder representar tots els interessos dels nostres usuaris interns".

El Sebastiano G. explica també la raó per la qual la comunitat de Dades té tants pocs recursos. "La col·lecció de Dades ja hem planificat moure-la al nostre nou repositori de dades consorciat, el DORA, on anirem dipositant aquests objectes digitals producte de la recerca que són tan diferents respecte als objectes textuais o literaris".

La UOC també té una comunitat Institucional que conté una gran diversitat d'ítems. Hi podem trobar documents institucionals, honoris causa, lliçons inaugurals, memòries... També conté subcomunitats segons centres, congressos, càtedres... Aquesta comunitat no conté moltes publicacions i també caldria anar actualitzant-la. Faria falta anar publicant més materials institucionals en obert.

Si ens fixem en la tipologia dels ítems dipositats a cada repositori en veiem de molt variats. La UOC és la que té les tipologies més bàsiques, en comparació a altres institucions que en tenen de molt variades degut a la naturalesa dels ítems. És evident que les institucions més grans i amb més abast també tindran ítems diferents, com per exemple els propis dels fons institucionals o patrimonials, així com els d'entitats relacionades. Si a la taula 6 mirem el repositori de la URJC, veiem que té una comunitat dedicada a la dansa i que aquesta conté ítems especials d'aquest camp, com poden ser programes de mà o cartells.

Hi ha algunes institucions que presenten característiques molt interessants que poden ser un bon model a seguir. Tant al repositori de la UV com al de la URJC existeix una organització que segueix la classificació UNESCO per matèries. Quan es diposita un ítem, s'indica el camp `dc.subject.unesco` i directament se li assigna una matèria de la classificació UNESCO. D'aquesta manera els ítems segueixen un sistema de classificació normalitzat, que ajuda la navegació i també a la recuperació dels ítems. Segons el Francesc M., "el fet de seguir una política d'indexació o sistema de classificació per controlar el vocabulari pot ser molt profitós a nivell bibliotecari, però pot ser complicat d'aplicar per a usuaris sense experiència que han de fer un autoarxiu". La Walewska D. pensa que "seria interessant poder tenir una política d'indexació, que l'usuari es trobés una llista desplegable, per exemple, amb paraules clau per poder incloure-les en el dipòsit. Ara mateix aquest treball de control en la indexació la fa l'empresa externa Nubilum en el moment de revisar les metadades de les publicacions".

Punts forts de l'O2 Repositori UOC: La tria de comunitats és l'adequada i la més coherent pel tipus d'ítems que s'hi dipositen. També hi ha subcomunitats que ajuden a la navegació i l'estructuració de les col·leccions i els ítems.

Punts febles de l'O2 Repositori UOC: Dins de Docència hi ha dues classificacions diferents, la majoria d'ítems s'organitzen per programes, mentre que els ítems d'estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació es presenten per matèries. Dins de Recerca cal fer una altra tria de matèries perquè hi ha certs buits i falta crear col·leccions. Cal actualitzar la documentació institucional dins de la comunitat Institucional.

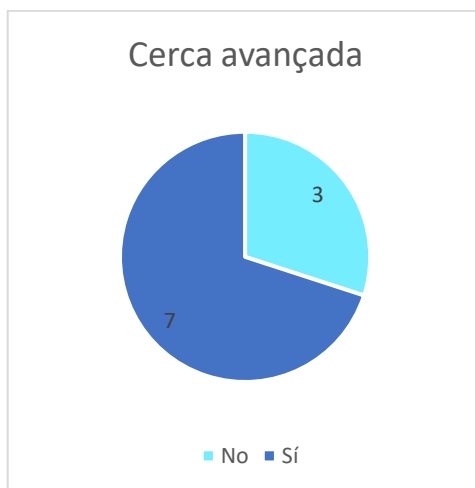
5. CERCA I RECUPERACIÓ

	Institució	5.1. On cercar	5.2. Cerca bàsica	5.3. Camps de cerca bàsica	5.4. Cerca avançada	5.5. Pàgina de resultats	5.6. Filtres en la recuperació
1	UOC	Repositori Comunitat Subcomunitat Col·lecció	Sí	Autor Títol Data de publicació Matèria	No	Ordre per índex alfabètic Informació dels ítems: títol, autors i data de publicació.	No es pot filtrar
2	UNED	Repositori	Sí	Qualsevol camp	No	Ordre per rellevància Informació dels ítems: autors, any de publicació i títol. Rellevància de la cerca, visites i descàrregues.	Filtrar per: autor, data de publicació, tipus d'ítem, col·lecció, nom de revista i paraula clau.
3	UB	Repositori Comunitat Subcomunitat	Sí	Autor Títol Data de publicació Matèria	No	Ordre per rellevància Informació dels ítems: data de publicació, títol i autors	Filtrar per: autor, matèria i data de publicació
4	UCM	Repositori Comunitat	Sí	Qualsevol camp	Sí 37 camps a combinar	Ordre per any de publicació Informació dels ítems: autors, any de publicació, títol i tipus d'ítem. També pot sortir la citació i miniatura de la portada del document.	Filtrar per: document, títol, resum i autor
5	UV	Repositori Comunitat Col·lecció	Sí	Qualsevol camp	Sí 11 camps a combinar	Ordre per pertinència Informació dels ítems: títol, any de publicació i autors. També pot sortir la	Filtrar per: autor, matèria i data de publicació

	Institució	5.1. On cercar	5.2. Cerca bàsica	5.3. Camps de cerca bàsica	5.4. Cerca avançada	5.5. Pàgina de resultats	5.6. Filtres en la recuperació
						miniatura de la portada del document. Separació entre els ítems poc clara, es pot confondre la informació	
6	US	Repositori Comunitat Subcomunitat Col·lecció	Sí	Qualsevol camp	Sí 6 camps a combinar	Ordre per pertinència Informació dels ítems: autors, any de publicació, títol i tipus d'ítem. També pot sortir la citació.	Filtres de la cerca avançada
7	URJC	Repositori Comunitat Subcomunitat Col·lecció	Sí	Qualsevol camp	Sí 9 camps a combinar	Ordre per rellevància Informació dels ítems: títol, autor, editor i data de publicació.	Filtrar per: autor, matèria i afegit recentment
8	EHU	Repositori Comunitat Subcomunitat Col·lecció	Sí	Qualsevol camp	Sí 7 camps a combinar	Ordre per rellevància Informació dels ítems: títol, autors, editor i data de publicació. També pot sortir la miniatura de la portada del document.	Filtrar per: autor, data de publicació i idioma
9	UAB	Repositori Comunitat Col·lecció	Sí	Qualsevol camp Títol Autor Resum Matèria Text complet Any	Sí 3 camps a combinar de 26 camps possibles Ús d'operadors booleans i altres trucs (consells de cerca)	Resultats categoritzats per col·lecció Ordre per última publicació Informació dels ítems: títol, autors, resum, data de publicació, doi, revista, miniatura de la portada, llicència...	Filtres de la cerca avançada
10	UPM	Repositori	Sí	Qualsevol camp	Sí 19 camps a combinar	Ordre per any de publicació Informació dels ítems: citació	Filtres de la cerca avançada

Tots els repositoris institucionals han d'oferir una bona eina de cerca perquè els usuaris puguin recuperar allò que busquen i puguin accedir als recursos fàcilment. A tots es pot fer una cerca bàsica, òbviament, però no tots deixen que aquesta cerca es faci en determinades comunitats o col·leccions. Per una banda, podem veure universitats com la UOC, la US, l'EHU, la UAB o la URJC que deixen que la cerca es faci en qualsevol nivell del repositori, fins i tot dins de les mateixes col·leccions. Per contra, la UPM i la UNED només permeten que la cerca es faci a nivell de repositori, és a dir, que es faci la cerca a nivell global. En aquest últim cas, no es tractaria d'un punt feble com a tal si el repositori ens permet refinar els resultats i fer

cerques avançades, ja que podríem acotar els resultats de cerca segons les nostres necessitats. Això, justament, és el que passa en els casos mencionats. En el cas del repositori de la UOC, que no ens dona ni l'opció de fer cerca avançada ni filtrar els resultats, està clar que es necessita que la cerca es pugui fer en tots els nivells, sinó l'eina no seria gens útil.

Gràfic 4. Repositoris que permeten fer una cerca avançada

Tal i com veiem al gràfic 4, hi ha tres institucions que no permeten fer la cerca avançada, entre elles la UOC. La diferència entre la UOC i les altres dues universitats és que aquesta tampoc deixa fer cap tipus de filtratge i això dificulta moltíssim la recuperació de la informació. De fet, l'O2 és l'únic repositori estudiat que no permet refinar els resultats de la cerca. La universitat que ofereix una opció de cerca avançada més completa és la UCM, que permet combinar fins a 37 camps. Per altra banda, es pot veure la coincidència de què els repositoris que tenen una opció de cerca avançada més senzilla, estan basats en el programari DSpace, el mateix que utilitza la UOC. Per tant, es pot confirmar que el programari permet tenir aquesta eina de cerca, tot i que no sigui la més funcional.

Veiem que el repositori de la UOC deixa fer cerques bàsiques dins dels camps: autor, matèria, data de publicació i títol. Altres repositoris també donen l'opció de fer cerques en qualsevol camp, cosa que molts cops pot ser útil. De vegades es vol fer una cerca sobre un tema en concret i a l'usuari li pot interessar recuperar tant recursos que tenen el terme al títol com a la matèria. Així, el fet de poder fer aquest tipus de cerca pot ser bastant interessant per l'usuari.

Si ens fixem en la pàgina de resultats, podem veure que en general són bastant semblants entre tots els repositoris. Tots donen l'opció d'ordenar els resultats segons un criteri en

concret, tot i que en cada cas hi ha opcions per defecte diferents. El repositori de la UOC, en aquest cas, també és diferent dels altres repositoris. Els resultats es mostren seguint un ordre alfabètic, ja que la cerca es fa per índex i no per base de dades. S'ha pogut comprovar, a més, que molts cops l'eina de cerca no funciona bé i que el terme que s'acaba de cercar apareix a la pàgina de resultats anterior a la que es mostra. Així, també es veu com hi ha problemes tècnics que dificulten la recuperació dels ítems dins del repositori.

Sobre la pàgina de resultats, també veiem diferències en la quantitat d'informació que es mostra de cada ítem. Hi ha repositoris que mostren la informació mínima, com el títol, autors i data de publicació, com és el cas del repositori de la UOC i la UB. Per altra banda, hi ha repositoris que mostren més informació, com el resum, el tipus de recurs o fins i tot la miniatura de la portada del recurs. El repositori de la UOC, a més, presenta un disseny en la visualització dels resultats molt diferent als altres repositoris. Tal com indica el Francesc M., "la visualització ara mateix és molt poc usable, centrada en el màrqueting i en el disseny. Amb el canvi de versió s'anirà cap a una visualització més estàndard de repositori que serà molt més funcional. Potser a la pàgina de resultats es podran afegir metadades interessants per l'usuari, com el format que hi ha darrera de l'ítem".

Referint-nos al repositori de la UOC, un fet molt curiós és que sí que existeix la possibilitat de poder fer cerques avançades i aplicar filtres quan fem una cerca. La qüestió és que no es pot fer des de dins del repositori, s'ha de fer des de fora. El cercador de la Biblioteca de la UOC indexa el repositori i et dona l'opció de fer cerques dins d'aquest a través de les eines del seu cercador. Allí sí que es donen moltes possibilitats i és realment funcional. Tot i això, per aquest estudi s'ha tingut en compte com es poden fer les cerques des de dins del repositori i, per tant, no es pot considerar les possibilitats del cercador de la Biblioteca de la UOC.

Sobre el tema de la cerca en general, la Walewska D. té clar que "la cerca és una de les grans mancances que té aquest repositori, moltes queixes dels usuaris venen cap aquí. Nosaltres com a usuaris ja sabem com buscar, però realment quan entres a la pàgina veus que no pots crear dades i camps. Molts cops quan busques a partir d'un terme els resultats no són els que t'esperes. Una cerca avançada seria necessària, així com poder filtrar resultats".

Punts forts de l'O2 Repositori UOC: Es pot cercar en tots els nivells del repositori.

Punts febles de l'O2 Repositori UOC: Molts. No es permet fer cerca avançada, ni aplicar filtres a les pàgines de resultats. No es permet fer cerques a qualsevol camp. Problemes tècnics a l'hora de carregar correctament la pàgina de resultats. Poca informació sobre els ítems que es recuperen a la pàgina de resultats.

6.2. Propostes de millora

A continuació es presenta una llista amb la selecció de quatre propostes de millora per a l'O2 Repositori UOC. Són unes propostes que responen a l'anàlisi feta en aquest treball i que té en compte les possibilitats de la institució, així com la previsió del canvi a una nova versió del software DSpace. Les propostes estan en ordre de prioritat:

1. Millora de l'eina de cerca dins del repositori

Objectiu: Oferir una eina de cerca que doni la possibilitat de fer cerques més acurades i obtenir resultats de cerca rellevants per les necessitats de l'usuari.

Després de l'anàlisi feta, ha quedat molt clar que el gran punt feble del repositori és l'eina de cerca del qual disposa. Cal que es permeti a l'usuari fer cerques avançades perquè pugui combinar termes de diferents camps. També cal afegir l'eina de filtratge dels resultats de la cerca, ja que són fàcils d'utilitzar per part de l'usuari i ajuden molt acotar els resultats segons les necessitats de la cerca. Seria necessari que es pogués fer una cerca a qualsevol camp i no limitar-ho als quatre camps que apareixen actualment. En definitiva, l'ideal seria que el cercador de dins del repositori funcionés com el cercador de la Biblioteca de la UOC, que fa cerques a la base de dades enlloc de fer cerca per índex.

Les millores tècniques en la recuperació de la informació estan lligades al software i el desenvolupament d'aquest, per tant, han de millorar amb el canvi de versió que es produirà.

2. Replantejar l'organització de les col·leccions dins del repositori

Objectiu: Crear una estructura de col·leccions coherent dins de cada comunitat.

Tal com indicaven els professionals de la Biblioteca de la UOC, actualment s'està treballant en la revisió de l'estructura de les col·leccions perquè hi ha incoherències i mancances en algunes comunitats.

- Comunitat Docència: es va decidir que les subcomunitats s'organitzarien per estudis i per programes perquè així és més fàcil que els alumnes i els professors trobin la informació que busquen. Queda pendent d'organitzar la subcomunitat d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació perquè encara no es troba per programes. S'hauria de fer aquest canvi perquè se segueixi el mateix criteri dins de Docència.
- Comunitat Recerca: caldria replantejar les àrees temàtiques que s'estableixen com a subcomunitats. La proposta és que s'utilitzi la classificació UNESCO en el seu nivell més global com un primer nivell de subcomunitat. Si fos necessari també es podrien crear més subcomunitats per un segon nivell de concreció (només si és necessari). D'aquesta manera, tota la producció científica té una col·lecció determinada on poder dipositar-se. També caldria que aquesta classificació es facilités dins les guies i manuals d'autoarxiu, de manera que tots els usuaris que hagin de fer un dipòsit tinguin clar on ho poden fer.
- Comunitat Institucional: s'hauria de fer una revisió de tots els recursos que estan dipositats dins d'aquesta comunitat i veure si cal actualitzar alguna col·lecció, tipus memòries o documents institucionals.

3. Afegir funcionalitats en els registres

Objectiu: Augmentar les funcionalitats en els registres dipositats en el repositori.

Actualment, al repositori de la UOC, s'ofereixen moltes funcionalitats a nivell de registre. Tot i això, sempre que el software ho permeti, seria bo anar afegint-ne. S'haurien de poder exportar metadades en diferents formats, tals com METS, BibTeX... També es pot optar per afegir més identificadors d'autoria tipus ScopusID, Researcher ID... Tal com he dit, cal veure quines possibilitats dona la nova versió, però com més funcionalitats hi hagi, millor experiència tindrà l'usuari. Si un autor fa un dipòsit al repositori i allà mateix pot veure l'impacte que està tenint, això fa que el repositori pugui ser molt útil per a ell i que faci que els autors vulguin publicar sempre que puguin.

4. Impulsar els dipòsits en obert al repositori

Objectiu: Encoratjar als usuaris a què dipositin la seva producció científica i acadèmica al repositori.

Actualment ja s'està fent un gran treball per impulsar el dipòsit al repositori, però cal que per l'usuari el procés sigui el més fàcil possible. Així doncs, cal revisar que els manuals d'autoarxiu siguin el més clars i fàcils possibles per a l'usuari i que no trobi dificultats a l'hora de fer el dipòsit. Això també té a veure amb les facilitats que es trobi l'usuari a l'hora de navegar del repositori i per trobar les col·leccions que li interessin.

7. Conclusions

A través de l'anàlisi feta a l'O2 repositori UOC s'han pogut identificar aquells punts forts i punts febles del propi repositori, tot prenent de base la comparativa amb altres repositoris institucionals espanyols. Tal com s'indicava a la introducció d'aquest treball, sempre s'ha tingut en compte la perspectiva de l'usuari i totes les millores que s'han proposat estan encarades a la seva experiència i també a l'impuls de la ciència oberta des del punt de vista de la institució. Les millores que s'han proposat en aquest treball responen a unes necessitats reals dels usuaris i es fan perquè es creu que poden ser realment factibles d'aplicar.

La guia d'avaluació creada especialment per aquest estudi ha esdevingut una eina essencial per dur a terme l'anàlisi i crec que pot arribar a ser útil per a la consulta o ús d'altres estudiants que vulguin analitzar repositoris institucionals en un futur. De fet, es tracta d'una guia d'avaluació que ha anat canviant, evolucionant i millorant durant el desenvolupament d'aquest treball perquè s'ha anat adaptant a la manera d'analitzar cadascuna de les categories.

El fet de poder tenir el testimoni dels professionals de la Biblioteca de la UOC també ha estat essencial per poder entendre moltes decisions que s'han pres al voltant del funcionament del repositori O2. Sense el seu punt de vista i explicacions, l'anàlisi no hagués pogut ser complet i real. Sempre que es parla d'una institució cal estar-hi dins per poder entendre-ho realment tot. Aquest ha estat el meu cas i, certament, la meva vinculació actual amb la UOC ha fet que l'anàlisi hagi estat més rica i valuosa.

A nivell institucional i lligat a aquest treball, crec que poden haver-hi noves línies d'estudi molt interessants. Directament relacionat amb aquest treball i com a estudi complementari per completar aquesta anàlisi, estaria molt bé que els usuaris finals del repositori poguessin realitzar enquestes de satisfacció. Aquestes enquestes podrien servir per valorar les mateixes categories emprades al *benchmark*, així com per incloure noves perspectives i opinions de l'usuari. Al cap i a la fi, el que es busca és fer que el repositori sigui el més útil possible per a l'usuari final. Així doncs, la seva opinió és primordial per valorar les millores a aplicar al repositori institucional.

Una altra línia d'estudi que també es podria plantejar és la relació entre els repositoris institucionals i els sistemes CRIS i el suport que es dona a la recerca. És un tema complex i a la vegada interessant a nivell institucional que està en ple desenvolupament. A l'hora de

fer la revisió bibliogràfica vaig poder consultar diverses publicacions i conferències sobre el tema i llavors va ser quan vaig veure que era massa per poder abastar en aquest treball.

Espero que aquest treball pugui ser interessant i útil per la UOC i que serveixi de base per replantejar certs aspectes del repositori O2 que ajudin a millorar l'experiència de l'usuari i la qualitat del propi repositori institucional, com a eina essencial per impulsar el coneixement obert a la UOC.

8. Referències bibliogràfiques

- Barrueco Cruz, J.M., Rico-Castro, P., Bonora Eve, L.V., Azorín Millaruelo, C., Bernal, I., Gómez Castaño, J., Guzmán Pérez, C., Losada Yáñez, M., Marín del Campo, R., Martínez Galindo, F.J., Martínez Pousa, C., Morillo Moreno, J.C. i Prats Prat, J. (2021). Guía para la evaluación de repositorios institucionales de investigación. *Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología, FECYT*.
<http://hdl.handle.net/10251/166115>
- Bethesda Statement on Open Access Publishing. (2003).
<http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>
- BOAI. (2010). *Budapest Open Access Initiative*.
<https://www.budapestopenaccessinitiative.org/read/>
- Casal Reyes, M., Borgoños Martínez, M.D., Casaldàliga, A., Gómez Castaño, J., Guijarro, C., Ortiz Uceta, E., Pascual del Pobil Valdenebro, A., Rodríguez Junco, F. i Terroba Pascual, I. (2013). El acceso abierto en las universidades españolas: estado de la cuestión y propuestas de mejora. *Métodos de información*, 4(6), 55-90.
<https://doi.org/10.5557/IIMEI4-N6-055090>
- Crow, R. (2002). SPARC Institutional Repository Checklist & Resource Guide. *The Scholarly Publishing & Academic Resources Coalition*. https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/IR_Guide_Checklist_v1_0.pdf
- Cullen, R. i Chawner, B. (2011). Institutional Repositories, Open Access, and Scholarly Communication: A Study of Conflicting Paradigms. *The Journal of Academic Librarianship*, 37(6), 460-470. <https://doi.org/10.1016/J.ACALIB.2011.07.002>
- DORA. (2012). *San Francisco Declaration of Research Assessment*. <https://sfdora.org/read/>
- Ferreras Fernández, T. (2018). Los repositorios institucionales: evolución y situación actual en España. *Ecosistemas del Acceso Abierto*, 39-84.
<http://hdl.handle.net/10366/138583>
- Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología. (2022). *RECOLECTA*.
<https://www.recolecta.fecyt.es/>
- Jisc. *OpenDOAR*. (s.d.) <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>

- Max Planck Open Access. (2003). *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*. <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>
- Melero, R., Abadal, E., Abad, F. i Rodríguez-Gairín, J.M. (2009). The situation of open access institutional repositories in Spain: 2009 report. *Information Research* 14(4), article 415. <http://informationr.net/ir/14-4/paper415.html>
- Red de Bibliotecas Universitarias Españolas. (2022) <https://www.rebiun.org/>
- Red de Bibliotecas Universitarias Españolas. (2022). *Directorio de Repositorios Institucionales REBIUN*. <https://www.rebiun.org/directorio-repositorios-institucionales>
- Sánchez García de las Bayonas, S. i Melero Melero, R. (2007). La denominación y el contenido de los Repositorios Institucionales en Acceso Abierto: base teórica para la "Ruta Verde". *IATA-CSIC*. <http://hdl.handle.net/10261/1487>
- Serrano Vicente, R., Melero Melero, R. i Abadal, E. (2014). Indicadores para la evaluación de repositorios institucionales de acceso abierto. *Anales de Documentación*, 17(2). <https://doi.org/10.6018/ANALESDOC.17.2.190821>
- Serrano Vicente, R., Melero Melero, R. i Abadal, E. (2018). Evaluation of Spanish institutional repositories based on criteria related to technology, procedures, content, marketing and personnel. *Data Technologies and Applications*, 52(3), 384-404. <https://doi.org/10.1108/DTA-10-2017-0074>
- Universitat Oberta de Catalunya. (2019). *Pla d'acció Coneixement Obert*. <https://www.uoc.edu/portal/ca/coneixement-obert/pla-accio/>
- Universitat Oberta de Catalunya. (2021) *Coneixement obert a la UOC*. <https://biblioteca.uoc.edu/ca/plana/Coneixement-obert-a-la-UOC/>
- Universitat Oberta de Catalunya. (2021). *Biblioteca de la UOC*. <https://biblioteca.uoc.edu/ca/>
- Universitat Oberta de Catalunya. (2021). *Política Institucional de Coneixement Obert*. <https://www.uoc.edu/portal/ca/coneixement-obert/politica-institucional/>
- Universitat Oberta de Catalunya. (2022). *Estudia a la UOC*. <https://estudis.uoc.edu/ca/estudia-a-la-uoc>

Universitat Oberta de Catalunya. (2022). *Pla Estratègic 2022-2025*.

<https://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/estrategia/pla-estrategic/>

9. Annexos

Annex 1: Indicadors d'avaluació dels repositoris institucionals

Categoria	Indicadors
1. Tecnologia	<p>1.1. <u>Software</u>: tipus de software utilitzat (DSpace, Fedora, Eprints o Invenio).</p> <p>1.2. <u>Estadístiques d'ús</u>: es proporcionen dades d'accés i descàrregues de manera individualitzada per cada document publicat.</p> <p>1.3. <u>Estadístiques públiques</u>: s'ofereixen estadístiques públiques mensuals, anuals o globals del repositori en general a la pàgina d'inici i un lloc visible.</p>
2. Polítiques i aspectes legals	<p>2.1. <u>Política institucional sobre accés obert</u>: la institució té una política sobre accés obert o ciència oberta fàcilment accessible. També s'inclouen les universitats que enlloc de política institucional, presenten una declaració institucional.</p> <p>2.2. <u>Documentació sobre dipòsits</u>: existeix documentació fàcilment accessible que explica a l'autor com s'ha de fer un dipòsit al repositori.</p> <p>2.3. <u>Propietat intel·lectual</u>: es dona informació a l'autor/a per entendre els drets d'autor i la propietat intel·lectual que afecten a les seves publicacions.</p>
3. Serveis i funcionalitats	<p>3.1. <u>Xarxes socials</u>: possibilitat de compartir ítems a través de les xarxes socials.</p> <p>3.2. <u>Integració amb gestors bibliogràfics</u>: el repositori permet exportar les cites a diferents gestors bibliogràfics (Mendeley, Refworks, Zotero...)</p> <p>3.3. <u>Mesura de l'impacte</u>: el repositori permet enllaçar els ítems a motors de cerca acadèmics per poder mesurar l'impacte a partir de les cites.</p>

	<p>3.4. <u>Mètriques de nova generació</u>: el repositori ofereix dades sobre indicadors alternatius al factor d'impacte i als índexs de cites d'investigadors com l'índex H (Altmetric, PlumX Metrics, Dimensions).</p> <p>3.5. <u>Enllaç amb formes normalitzades o identificadors d'autoria</u>: existeix una vinculació amb identificadors d'autoria tals com ORCID o ResearcherID.</p> <p>3.6. <u>Exportar metadades en diferents formats</u>: existeix la possibilitat d'exportar metadades de l'ítem en diferents esquemes de metadades (RDF, JSON, MARC, BibTeX...)</p> <p>3.7. <u>Serveis d'alerta</u>: el repositori ofereix algun tipus de servei d'alerta.</p>
<p>4. Contingut i organització</p>	<p>4.1. <u>Número d'ítems</u>: total d'ítems dipositats al repositori.</p> <p>4.2. <u>Comunitats i subcomunitats</u>: com s'organitzen els ítems dins dels repositoris.</p> <p>4.3. <u>Tipus d'ítems de les col·leccions</u>: tipologia dels ítems que es troben dins del repositori (articles, recursos d'aprenentatge, treballs finals...)</p>
<p>5. Cerca i recuperació</p>	<p>5.1. <u>On cercar</u>: nivell del repositori on es pot fer la cerca: tot el repositori, dins d'una comunitat, dins d'una subcomunitat o dins d'una col·lecció determinada.</p> <p>5.2. <u>Cerca bàsica</u>: el repositori et permet introduir termes de cerca i en fa una cerca bàsica.</p> <p>5.3. <u>Camps de cerca bàsica</u>: el repositori et permet fer cerques bàsiques buscant termes dins d'uns camps determinats o fent-ho a qualsevol camp.</p> <p>5.4. <u>Cerca avançada</u>: el repositori et permet fer una cerca avançada o aplicar filtres avançats, de manera que es poden fer cerques combinant més d'un camp.</p>

	<p><u>5.5. Pàgina de resultats</u>: quina informació es dona de cada ítem recuperat i en quin ordre es mostren els resultats per defecte.</p> <p><u>5.6. Filtres en la recuperació</u>: opcions de filtratge que ofereix el repositori per poder acotar els resultats de la cerca a les necessitats de l'usuari.</p>
--	--

Annex 2. Models de les entrevistes

ENTREVISTA 1

Nom de l'entrevistat/da	Sebastiano Giorgi-Scalari
Lloc que ocupa dins la biblioteca actualment	Biblioteca per a la Recerca – Serveis per a la recerca i la ciència oberta
Correu electrònic	sgjorgis@uoc.edu
Data i hora de l'entrevista	Entrevista per escrit (asíncrona). Setmana 9-15 de maig.

Preguntes

1. Dins l'equip de la biblioteca, quina relació tens amb l'àrea de coneixement obert i el repositori O2?
2. Quines tasques desenvolupes al voltant i dins del repositori O2?
3. Des del punt de vista de l'usuari, creus que el repositori podria oferir millors serveis o funcionalitats? Per exemple, poder exportar metadades dels registres o més mesures d'impacte?
Si és que sí, quines? Si és que no, per què creus que és suficient amb el que s'ofereix?
4. L'organització actual de les col·leccions dins del repositori està sota una estructura jeràrquica basada en quatre comunitats: Dades, Docència, Recerca i Institucional. Dins de cadascuna de les comunitats hi ha subcomunitats sota diversos criteris (estudis, programes, temes...). Creus que aquesta és la millor organització perquè els usuaris puguin trobar allò que busquen?
Si és que sí, per què? Si és que no, quina creus que seria la millor manera?
5. Des del lloc web del repositori O2 <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/> creus que és fàcil trobar la informació relativa a com publicar documents, dirigida als usuaris?
Si és que sí, per què? Si és que no, com creus es podria fer més accessible?

6. A l'hora de fer cerques, es pot fer una cerca bàsica per autor, títol, data de publicació i matèria dins de tot el repositori i també dins de les comunitats, subcomunitats i col·leccions. Creus que és suficient per poder trobar allò que es busca dins el repositori?

Si és que sí, per què? Si és que no, quin tipus de cerca o quines eines de filtratge afegiries?

7. A l'hora de publicar un document al repositori, es donen indicacions sobre com omplir els camps bàsics. Un dels camps és el de paraules clau o matèries i l'única premissa que es dona és que es posin en els tres idiomes: català, castellà i anglès. Creus que seria necessari seguir alguna política d'indexació o sistema de classificació per controlar el vocabulari o creus que seria massa complicat que ho fes servir qualsevol usuari? Explica el perquè.

8. Després d'haver fet un estudi de *benchmark*, he pogut comprovar que d'entre les 10 universitats espanyoles amb més estudiants, la UOC és la segona amb menys documents publicats al repositori. A què creus que es deu? Té relació amb la difusió, l'ús o la política de coneixement obert de la institució?

Què creus que caldria fer per ampliar aquesta xifra?

9. Per últim, quina creus que hauria de ser la millora a prioritzar dins del repositori O2?

ENTREVISTA 2

Nom de l'entrevistat/da	Francesc March Mir
Lloc que ocupa dins la biblioteca actualment	Desenvolupament de la Biblioteca – Comunicació i projectes
Correu electrònic	fmarchm@uoc.edu
Data i hora de l'entrevista	Dimecres 20 d'abril. 18h

Preguntes

1. Dins l'equip de la biblioteca, quina relació tens amb l'àrea de coneixement obert i el repositori O2?
2. Actualment s'està desenvolupant un projecte per canviar la versió del software de l'O2 (DSpace). Com a part involucrada amb el projecte em pots explicar quins canvis i millores aportarà?

Aquestes millores afectaran directament al funcionament del repositori des del punt de vista de l'usuari?

3. Quines tasques desenvolupes al voltant i dins del repositori O2?
4. Des del punt de vista de l'usuari, creus que el repositori podria oferir millors serveis o funcionalitats? Per exemple, poder exportar metadades dels registres o més mesures d'impacte?

Si és que sí, quines? Si és que no, per què creus que és suficient amb el que s'ofereix?

5. L'organització actual de les col·leccions dins del repositori està sota una estructura jeràrquica basada en quatre comunitats: Dades, Docència, Recerca i Institucional. Dins de cadascuna de les comunitats hi ha subcomunitats sota diversos criteris (estudis, programes, temes...). Creus que aquesta és la millor organització perquè els usuaris puguin trobar allò que busquen?

Si és que sí, per què? Si és que no, quina creus que seria la millor manera?

6. Des del lloc web del repositori O2 <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/> creus que és fàcil trobar la informació relativa a com publicar documents, dirigida als usuaris?

Si és que sí, per què? Si és que no, com creus es podria fer més accessible?

7. A l'hora de fer cerques, es pot fer una cerca bàsica per autor, títol, data de publicació i matèria dins de tot el repositori i també dins de les comunitats, subcomunitats i col·leccions. Creus que és suficient per poder trobar allò que es busca dins el repositori?

Si és que sí, per què? Si és que no, quin tipus de cerca o quines eines de filtratge afegiries?

8. A l'hora de publicar un document al repositori, es donen indicacions sobre com omplir els camps bàsics. Un dels camps és el de paraules clau o matèries i l'única premissa

que es dona és que es posin en els tres idiomes: català, castellà i anglès. Creus que seria necessari seguir alguna política d'indexació o sistema de classificació per controlar el vocabulari o creus que seria massa complicat que ho fes servir qualsevol usuari? Explica el perquè.

9. Després d'haver fet un estudi de *benchmark*, he pogut comprovar que d'entre les 10 universitats espanyoles amb més estudiants, la UOC és la segona amb menys documents publicats al repositori. A què creus que es deu? Té relació amb la difusió, l'ús o la política de coneixement obert de la institució?

Què creus que caldria fer per ampliar aquesta xifra?

10. Per últim, quina creus que hauria de ser la millora a prioritzar dins del repositori O2?

ENTREVISTA 3

Nom de l'entrevistat/da	Walewska Duran Vilanova
Lloc que ocupa dins la biblioteca actualment	Biblioteca per a la Recerca – Revistes acadèmiques
Correu electrònic	wduran@uoc.edu
Data i hora de l'entrevista	Dijous 21 d'abril. 18h

Preguntes

1. Dins l'equip de la biblioteca, quina relació tens amb l'àrea de coneixement obert i el repositori O2?
2. Quines tasques desenvolupes al voltant i dins del repositori O2?
3. Des del punt de vista de l'usuari, creus que el repositori podria oferir millors serveis o funcionalitats? Per exemple, poder exportar metadades dels registres o més mesures d'impacte?

Si és que sí, quines? Si és que no, per què creus que és suficient amb el que s'ofereix?

4. L'organització actual de les col·leccions dins del repositori està sota una estructura jeràrquica basada en quatre comunitats: Dades, Docència, Recerca i Institucional. Dins de cadascuna de les comunitats hi ha subcomunitats sota diversos criteris (estudis, programes, temes...). Creus que aquesta és la millor organització perquè els usuaris puguin trobar allò que busquen?

Si és que sí, per què? Si és que no, quina creus que seria la millor manera?

5. Des del lloc web del repositori O2 <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/> creus que és fàcil trobar la informació relativa a com publicar documents, dirigida als usuaris?

Si és que sí, per què? Si és que no, com creus es podria fer més accessible?

6. A l'hora de fer cerques, es pot fer una cerca bàsica per autor, títol, data de publicació i matèria dins de tot el repositori i també dins de les comunitats, subcomunitats i col·leccions. Creus que és suficient per poder trobar allò que es busca dins el repositori?

Si és que sí, per què? Si és que no, quin tipus de cerca o quines eines de filtratge afegiries?

7. A l'hora de publicar un document al repositori, es donen indicacions sobre com omplir els camps bàsics. Un dels camps és el de paraules clau o matèries i l'única premissa que es dona és que es posin en els tres idiomes: català, castellà i anglès. Creus que seria necessari seguir alguna política d'indexació o sistema de classificació per controlar el vocabulari o creus que seria massa complicat que ho fes servir qualsevol usuari? Explica el perquè.

8. Després d'haver fet un estudi de *benchmark*, he pogut comprovar que d'entre les 10 universitats espanyoles amb més estudiants, la UOC és la segona amb menys documents publicats al repositori. A què creus que es deu? Té relació amb la difusió, l'ús o la política de coneixement obert de la institució?

Què creus que caldria fer per ampliar aquesta xifra?

9. Per últim, quina creus que hauria de ser la millora a prioritzar dins del repositori O2?